

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

Факультет економіки та бізнес-технологій
(повне найменування інституту, назва факультету)
Кафедра економіки та митної справи
(повна назва кафедри)

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

**на тему: «Функціонування та розвиток соціального підприємництва у
глобальній економіці: сучасні виклики та перспективи»**

Виконав

студент 4 курсу, групи БТЕ-0113_2
спеціальності 051 «Економіка»,
ОПП «Міжнародна економіка та
економічна безпека»

(код і назва напрямку підготовки, спеціальності)

Луцик О.О.

(прізвище та ініціали студента)

Керівник Галан О.Є.

(прізвище та ініціали)

Рецензент _____

(прізвище та ініціали)

м. Запоріжжя
2026 рік

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Запорізька політехніка»

(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет: Бізнес-технологій та економікиКафедра: Економіки та митної справиРівень вищої освіти: перший (бакалаврський)Спеціальність: 051 «Економіка», ОПП «Міжнародна економіка та економічна безпека»Галузь знань: 05 «Соціальні і поведінкові науки»

(код і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮЗав. кафедри, к.держ.упр., доцентСоколов А.В.“ _____ ” _____ 2026 року**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ БАКАЛАВРСЬКУ РОБОТУ**Луцик Олександр Олександрович

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Функціонування та розвиток соціального підприємництва у глобальній економіці: сучасні виклики та перспективи»керівник роботи доц., к.е.н. Галан О.Є.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від «05» травня 2026 року № 2162. Строк подання студентом роботи 01 червня 2026 р.3. Вихідні дані до роботи інформаційна база законодавчих та нормативних урядових актів, матеріали державної служби статистики України та міжнародних організацій, публікації у фахових журналах, електронні економічні публікації, Інтернет ресурси.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1) Теоретико-методологічні засади вивчення зарубіжного досвіду розвитку соціального підприємництва2) Аналіз та характеристика зарубіжної та національної практики розвитку соціального підприємництва3) Стратегічні напрями розвитку соціального підприємництва5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) 17 рисунків, 11 таблиць.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	Прийняв виконане завдання
I розділ	доц., к.е.н. Галан О.Є.	08.04.2026	26.04.2026
II розділ	доц., к.е.н. Галан О.Є.	06.05.2026	20.05.2026
III розділ	доц., к.е.н. Галан О.Є.	18.05.2026	31.05.2026
Нормоконтроль	доц., к.і.н. Лазнева І.О.	01.06.2026	06.06.2026

7. Дата видачі завдання 10 березня 2026 року**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

№ з/п	Назва етапів бакалаврської роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір теми	11-14.03.2026	
2	Підбір літератури та вивчення літературних джерел	14-24.03.2026	
3	Складання плану роботи	24.03.2026	
4	Виконання вступу	22.03. - 28.03.2026	
5	Виконання розділу 1	08.04. - 25.04.2026	
6	Виконання розділу 2	06.05. - 20.05.2026	
7	Виконання розділу 3	18.05. - 31.05.2026	
8	Формулювання загальних висновків	22.05. -04.06.2026	
9	Оформлення роботи та проходження нормоконтролю	01.06. -06.06.2026	
10	Одержання відгуку та рецензії	01.06. -06.06.2026	
11	Подання остаточного варіанту роботи на кафедру	06.06.2026	

Здобувач _____ Луцик О.О.

Керівник роботи _____ Галан О.Є

РЕФЕРАТ

КБР: 82 с., 17 рис., 11 табл., 53 джерела

СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО, СТАЛИЙ РОЗВИТОК, ІНКЛЮЗИВНА ЕКОНОМІКА, ІМПАКТ-ІНВЕСТУВАННЯ, ЦИФРОВІЗАЦІЯ, ІННОВАЦІЇ, МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД, СОЦІАЛЬНІ ІННОВАЦІЇ, ЕКОСИСТЕМА ПІДПРИЄМНИЦТВА, ГЛОБАЛІЗАЦІЯ.

SOCIAL ENTREPRENEURSHIP, SUSTAINABLE DEVELOPMENT, INCLUSIVE ECONOMY, IMPACT INVESTMENT, DIGITIZATION, INNOVATION, INTERNATIONAL EXPERIENCE, SOCIAL INNOVATIONS, ENTREPRENEURSHIP ECOSYSTEM, GLOBALIZATION.

Мета роботи – дослідження сучасного стану та особливостей функціонування соціального підприємництва у глобальній економіці з визначенням ключових викликів, тенденцій та перспектив розвитку.

Об’єкт дослідження – процеси функціонування та розвитку соціального підприємництва в умовах глобалізації світової економіки.

Предмет дослідження – сучасні тенденції, виклики та перспективи функціонування і розвитку соціального підприємництва у глобальній економіці.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження виступає сукупність загальнонаукових та спеціальних методів пізнання. Використання системного підходу дало змогу комплексно дослідити особливості функціонування соціального підприємництва в умовах глобальних економічних трансформацій та визначити взаємозв’язок між соціальними й економічними аспектами його діяльності. За допомогою економіко-статистичних методів проаналізовано сучасні тенденції розвитку соціального підприємництва, масштаби його поширення у світовій економіці та вплив на

вирішення соціально-економічних проблем. Методи аналізу й узагальнення використано для систематизації існуючих моделей соціального підприємництва, визначення ключових викликів та перспектив його подальшого розвитку. Порівняльний підхід дозволив дослідити міжнародний досвід функціонування соціальних підприємств та виявити специфіку їх розвитку в різних країнах світу. Для наочного представлення результатів дослідження застосовано графічний метод, що дало можливість візуалізувати тенденції, структурні зміни та перспективні напрями розвитку соціального підприємництва у глобальній економіці.

У роботі проаналізовано теоретико-методологічні підходи до вивчення сутності соціального підприємництва та окреслено його ключові характеристики в сучасній економічній науці. Розкрито значення соціального підприємництва як інструменту забезпечення інклюзивного розвитку, подолання соціальних дисбалансів та сприяння сталому економічному зростанню. Уточнено понятійно-категоріальний апарат дослідження, зокрема поняття «соціальне підприємство», під яким пропонується розуміти діяльність суб'єктів господарювання, що поєднує досягнення соціальної місії з використанням ринкових механізмів та інноваційних бізнес-моделей.

Проаналізовано зарубіжний та національний досвід розвитку соціального підприємництва, включаючи особливості функціонування соціальних підприємств у країнах ЄС та Україні. Визначено ключові відмінності у рівні інституційної підтримки, доступі до фінансових ресурсів та масштабах інтеграції соціального підприємництва в економічні системи.

Окреслено стратегічні напрями розвитку соціального підприємництва, включаючи цифрову трансформацію сектору, розширення механізмів імпаکت-інвестування, розвиток міжнародного партнерства та формування ефективної екосистеми підтримки. Розглянуто перспективи інтеграції соціального підприємництва у процеси післявоєнного відновлення економіки та посилення його ролі у забезпеченні соціальної згуртованості та сталого розвитку. Визначено стратегічні орієнтири для підвищення ефективності

функціонування соціальних підприємств у глобальному економічному середовищі. Підкреслено важливість інституційного розвитку, цифрових інновацій та розширення міжнародної співпраці.

The paper analyzes theoretical and methodological approaches to studying the essence of social entrepreneurship and outlines its key characteristics in modern economic science. The significance of social entrepreneurship as a tool for ensuring inclusive development, overcoming social imbalances and promoting sustainable economic growth is revealed. The conceptual and categorical apparatus of the study is clarified, in particular the concept of "social entrepreneurship", which is proposed to be understood as the activities of business entities that combine the achievement of a social mission with the use of market mechanisms and innovative business models.

Foreign and national experience in the development of social entrepreneurship is analyzed, including the features of the functioning of social enterprises in the EU countries and Ukraine. Key differences in the level of institutional support, access to financial resources and the scale of integration of social entrepreneurship into economic systems are identified.

The strategic directions for the development of social entrepreneurship are outlined, including the digital transformation of the sector, the expansion of impact investment mechanisms, the development of international partnerships and the formation of an effective support ecosystem. The prospects for integrating social entrepreneurship into the processes of post-war economic recovery and strengthening its role in ensuring social cohesion and sustainable development are considered. Strategic guidelines are defined for increasing the effectiveness of the functioning of social enterprises in the global economic environment. The importance of institutional development, digital innovations and the expansion of international cooperation is emphasized.

ЗМІСТ

Завдання на кваліфікаційну бакалаврську роботу.....	2
Реферат.....	4
Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів	8
Вступ.....	9
1 Теоретико-методологічні засади вивчення зарубіжного досвіду розвитку соціального підприємництва.....	14
1.1 Сутність та роль соціального підприємництва.....	14
1.2 Організаційні форми соціального підприємництва у світовій практиці.....	23
2 Аналіз та характеристика зарубіжної та національної практики розвитку соціального підприємництва.....	31
2.1 Аналіз сучасного стану соціального підприємництва в світовій економіці.....	31
2.2 Аналіз розвитку соціального підприємництва в Україні.....	44
3 Стратегічні напрями розвитку соціального підприємництва	56
3.1 Перспективи розвитку соціального підприємництва у глобальній економіці.....	56
3.2 Тенденції розвитку соціального підприємництва в Україні.....	65
Висновки.....	73
Перелік джерел посилань.....	77

**ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ,
СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ**

Скорочення	Словосполучення
Грн.	Гривня
ДПП	Державно-приватне партнерство
ІТ	Інформаційні технології
ІТ-послуги	Інформаційні послуги
ІКТ	Інформаційно-комунікаційні технології
ін.	Інші
ІПС	Імпакт - соціальні інвестиції
ІС	Інституційне середовище
КБ	Кібербезпека
Млрд.	Мільярд
НГО	Неприбуткові громадські організації
НУО	Неурядова організація
р.	Рік
рис.	Рис.
СЕ	Соціальна економіка
СП	Соціальне підприємництво
СІС	Community Interest Company
табл.	Таблиця
ЦТ	Цифрова трансформація
ШІ	Штучний інтелект
FinTech	Фінансові технології

ВСТУП

Актуальність теми. Розвиток соціального підприємництва у глобальній економіці є одним із ключових чинників формування інклюзивного зростання, підвищення соціальної згуртованості та забезпечення сталого розвитку суспільства. У сучасних умовах соціальне підприємництво виступає ефективним механізмом поєднання економічної діяльності з вирішенням суспільно важливих проблем, зокрема зайнятості вразливих груп населення, подолання бідності та зменшення соціальної нерівності. Його розвиток тісно пов'язаний із процесами глобалізації, цифровізації економіки та трансформації моделей державного управління.

Соціальне підприємництво у XXI столітті зазнало суттєвих змін: від локальних благодійних ініціатив до системного сектору економіки, що інтегрується у ринкові механізми та міжнародні фінансові інститути. Сучасні соціальні підприємства дедалі частіше використовують інноваційні бізнес-моделі, цифрові платформи, інструменти імпаکت-інвестування та партнерські мережі для масштабування своєї діяльності. Це потребує від суб'єктів соціальної економіки гнучкості, стратегічного мислення та здатності адаптуватися до швидкозмінного глобального середовища.

Актуальність теми зумовлена тим, що соціальне підприємництво поступово перетворюється на важливий інструмент реалізації Цілей сталого розвитку ООН, розвитку людського капіталу та формування інклюзивних економічних систем. Зростання соціальних викликів, наслідки економічних криз, воєнні конфлікти та нерівномірність розвитку регіонів створюють нові потреби у розвитку соціально орієнтованих бізнес-моделей, які здатні поєднувати фінансову стійкість із соціальним ефектом.

У сучасному глобальному середовищі соціальне підприємництво забезпечує створення робочих місць, інтеграцію вразливих категорій населення у ринок праці, розвиток місцевих громад та підвищення ефективності

використання ресурсів. Воно стає важливим елементом екосистеми сталого розвитку, що об'єднує державу, бізнес, громадські організації та міжнародних партнерів у спільному вирішенні соціально-економічних проблем.

Таким чином, актуальність дослідження функціонування та розвитку соціального підприємництва у глобальній економіці є надзвичайно високою, оскільки воно не лише трансформує підходи до ведення бізнесу, але й формує нову модель соціально-економічного розвитку, орієнтовану на поєднання економічної ефективності та суспільної користі. Вивчення сучасних тенденцій розвитку соціального підприємництва є необхідним для розуміння механізмів його масштабування, підвищення ефективності соціального впливу та інтеграції у глобальні економічні процеси.

Теоретико-методологічні основи дослідження соціального підприємництва висвітлені у працях таких учених, як Мухаммад Юнус, Грегорі Дефурні, Жак Ніссенс, Говард Гаух, Джеймс Остін, а також у роботах українських дослідників В. Міщенко, В. Ільченка, О. Кацьори, Л. Мельничук, І. Миколайчука та ін. Вони розглядають соціальне підприємство як інструмент інноваційного розвитку, механізм подолання соціальних проблем та форму сталого бізнесу, що поєднує ринкові та соціальні цілі. Дослідження зазначених авторів формують теоретичну та практичну основу для розуміння ролі соціального підприємства у глобальній економіці, підкреслюючи його значення для забезпечення інклюзивного розвитку, соціальних інновацій та економічної стійкості. Водночас подальшого опрацювання потребують питання інституційного забезпечення, фінансування соціальних підприємств, оцінювання соціального впливу та адаптації міжнародного досвіду до національних умов, що й визначає актуальність обраної теми дослідження.

Мета роботи – дослідження сучасного стану та особливостей функціонування соціального підприємства у глобальній економіці з визначенням ключових викликів, тенденцій та перспектив розвитку.

Відповідно до мети дослідження в роботі нами передбачено розв'язання наступних завдань дослідження:

- дослідити та узагальнити теоретичні підходи до визначення сутності соціального підприємництва;
- проаналізувати організаційні форми соціального підприємництва у світовій практиці;
- здійснити аналіз сучасного стану соціального підприємництва у світовій економіці;
- дослідити особливості розвитку соціального підприємництва в Україні;
- визначити перспективи розвитку соціального підприємництва у глобальній економіці;
- виокремити ключові тенденції розвитку соціального підприємництва в Україні.

Об'єкт дослідження – процеси функціонування та розвитку соціального підприємництва в умовах глобалізації світової економіки.

Предмет дослідження – сучасні тенденції, виклики та перспективи функціонування і розвитку соціального підприємництва у глобальній економіці.

Методи дослідження. Метод системного аналізу – для дослідження наукових підходів і концепцій щодо функціонування соціального підприємництва у глобальній економіці та вивчення поглядів зарубіжних і вітчизняних науковців на його роль у вирішенні соціально-економічних проблем; економіко-статистичний метод – для аналізу динаміки розвитку соціального підприємництва, оцінки масштабів його поширення та визначення тенденцій розвитку соціальних підприємств у різних країнах світу; методи аналізу та синтезу – для систематизації моделей соціального підприємництва, узагальнення механізмів його функціонування, а також визначення сучасних викликів і перспектив розвитку в умовах глобалізації; порівняльний метод – для зіставлення міжнародного досвіду розвитку соціального підприємництва та виявлення особливостей його функціонування в різних економічних системах; графічний метод – для візуалізації тенденцій розвитку соціального підприємництва, структури його діяльності та прогнозних напрямів подальшого

розвитку, що дозволяє наочно представити результати дослідження у кваліфікаційній роботі.

Практичне значення одержаних результатів. Результати проведеного дослідження, сформульовані висновки та запропоновані рекомендації мають прикладний характер і можуть бути використані у процесі формування та реалізації політики розвитку соціального підприємництва в умовах глобальної економіки. Запропоновані підходи щодо удосконалення механізмів функціонування соціальних підприємств, адаптації міжнародного досвіду, розвитку цифрових інструментів підтримки соціального бізнесу та посилення соціально-економічної стійкості можуть бути використані органами державної влади та місцевого самоврядування (зокрема Міністерством економіки України, Міністерством соціальної політики України, регіональними агенціями розвитку), громадськими організаціями та міжнародними фондами при розробці стратегій підтримки соціального підприємництва, програм зайнятості населення, інклюзивного розвитку територій і післявоєнного відновлення економіки України.

Інформаційно-аналітичною базою дослідження є статистичні та аналітичні матеріали міжнародних організацій, офіційні звіти міжнародних інституцій і державних органів, наукові праці вітчизняних та зарубіжних дослідників, присвячені проблематиці соціального підприємництва, а також нормативно-правові акти та стратегічні документи, що регулюють розвиток соціального підприємництва й політику сталого соціально-економічного розвитку в різних країнах світу.

Апробація результатів бакалаврської роботи. За результатами дослідження опубліковано дві наукові праці: 1 тези доповіді за матеріалами 4th International Scientific and Practical Conference «Modern Scientific Research: Theoretical And Practical Aspects. 2026. Riga, Latvia. 1 теза доповіді за матеріалами Щорічної науково-практична конференція викладачів, науковців, молодих учених, аспірантів та студентів «Тиждень науки-2026» (13–17 квітня 2026 р., м. Запоріжжя). Публікації відображають основні результати роботи.

Структура роботи. Робота складається з вступу, 3 розділів, висновків; містить 82 сторінки тексту. Перелік джерел посилань включає 53 найменування.

1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

1.1 Сутність та роль соціального підприємництва

У сучасних умовах трансформації глобальної економіки соціальне підприємництво набуває дедалі більшого значення як інноваційна форма господарської діяльності, що поєднує економічні та соціальні цілі. Його розвиток зумовлений посиленням соціальних диспропорцій, обмеженістю ресурсів державного сектору та необхідністю пошуку ефективних механізмів вирішення суспільно значущих проблем. У цьому контексті соціальне підприємництво розглядається як важливий інструмент забезпечення інклюзивного економічного зростання та сталого розвитку [1].

Сутність соціального підприємництва полягає у здійсненні підприємницької діяльності, спрямованої на досягнення соціального ефекту поряд із забезпеченням фінансової стійкості. На відміну від традиційного бізнесу, орієнтованого переважно на максимізацію прибутку, соціальні підприємства акцентують увагу на створенні суспільної цінності, зокрема через вирішення проблем зайнятості вразливих груп населення, розвиток локальних громад, покращення доступу до соціальних послуг та охорони довкілля. Водночас, на відміну від неприбуткових організацій, вони використовують ринкові механізми для забезпечення самофінансування та довгострокової стійкості.

У науковій літературі відсутній єдиний підхід до трактування соціального підприємництва, що обумовлено міждисциплінарним характером цього явища. Зокрема, інституційний підхід акцентує увагу на ролі формальних і неформальних правил у формуванні умов функціонування соціальних підприємств; інноваційний — розглядає соціальне підприємництво як джерело соціальних інновацій; економічний — підкреслює його здатність створювати

додану вартість та нові ринки; соціальний — фокусується на досягненні суспільно значущих результатів. Така багатовекторність підходів свідчить про складність і багатовимірність досліджуваного феномен [2].

Таблиця 1.1 — Підходи до визначення сутності соціального підприємництва [4,5,6]

Підхід	Сутнісна характеристика	Ключовий акцент
Економічний	Соціальне підприємництво розглядається як форма господарської діяльності, що поєднує отримання доходу із створенням соціальної доданої вартості	Фінансова стійкість, ефективність, самофінансування
Соціальний	Основна мета — вирішення соціальних проблем та створення суспільної цінності	Соціальний ефект, вплив на громаду
Інноваційний	Соціальне підприємництво як джерело соціальних інновацій та нових підходів до вирішення суспільних проблем	Інноваційність, нові моделі рішень
Інституційний	Феномен, що функціонує в межах формальних і неформальних інституцій та залежить від регуляторного середовища	Інституційні умови, державна політика
Підприємницький	Особливий тип підприємницької діяльності, що поєднує бізнес-підходи з соціальною місією	Підприємницька ініціатива, ризик, масштабування
Комплексний (інтегрований)	Поєднання економічних, соціальних, інноваційних та інституційних аспектів у єдиній моделі	Баланс соціальних і економічних цілей

Узагальнення підходів до визначення соціального підприємництва свідчить про відсутність єдиного універсального трактування даного феномену, що обумовлено його міждисциплінарною природою. Водночас більшість сучасних досліджень тяжіють до інтегрованого підходу, який передбачає поєднання економічної ефективності, соціальної спрямованості та інноваційності в умовах певного інституційного середовища.

Роль соціального підприємництва у глобальній економіці проявляється через низку ключових функцій. По-перше, воно сприяє зменшенню соціальної нерівності шляхом інтеграції соціально вразливих груп у економічні процеси. По-друге, соціальні підприємства виступають каталізаторами соціальних інновацій, впроваджуючи нові підходи до вирішення традиційних соціальних

проблем. По-третє, вони забезпечують розвиток місцевих економік, стимулюючи підприємницьку активність та створення робочих місць. По-четверте, соціальне підприємництво сприяє підвищенню ефективності використання ресурсів через поєднання економічної доцільності та соціальної відповідальності [3].

Таблиця 1.2 – Тракткування поняття «соціальне підприємництво» у наукових підходах [12,13,49,50]

Автор підхід /	Тракткування поняття	Ключові акценти	Обмеження підходу
Gregory Dees	Соціальне підприємництво — це застосування підприємницьких принципів для створення соціальної цінності	Інноваційність, соціальна місія, підприємницький підхід	Недостатня увага до фінансової стійкості
Muhammad Yunus	Бізнес, спрямований на вирішення соціальних проблем без орієнтації на максимізацію прибутку	Соціальна місія, відсутність дивідендів, самофінансування	Обмежене врахування ринкових механізмів
OECD	Діяльність, що поєднує підприємницькі методи з досягненням соціальних цілей	Баланс економічної та соціальної ефективності	Узагальненість визначення
European Commission	Підприємства, що працюють на користь суспільства, реінвестуючи прибуток у соціальні цілі	Соціальний вплив, реінвестування, інклюзивність	Менш чітке визначення бізнес-моделей
J. Gregory Dees	Інституційна діяльність, що спрямована на системні соціальні зміни через інновації	Системність змін, інновації	Перетин з поняттям соціальних інновацій
Alex Nicholls	Гібридна форма діяльності на межі бізнесу та соціального сектору	Гібридність, міжсекторність	Складність вимірювання результатів
EMES Network	Організації, що поєднують економічну діяльність із соціальною метою та демократичним управлінням	Соціальна місія, участь громади, обмеження прибутку	Орієнтація переважно на європейську модель
Валерій Геєць	Соціальне підприємництво як інструмент поєднання економічної ефективності та соціальної орієнтації розвитку економіки	Соціалізація економіки, стійкий розвиток	Узагальнений макрорівень
Елла Лібанова	Форма господарювання, спрямована на зниження соціальної нерівності та вирішення проблем вразливих груп	Соціальна інклюзія, нерівність	Обмежений акцент на підприємницьких інструментах
Олександр Кіреєв	Підприємницька діяльність, орієнтована на досягнення соціального ефекту	Самоокупність, соціальний ефект	Недостатній акцент на інноваціях

Кінець табл.1.2

Ірина Журба	Гібридна модель бізнесу, що поєднує соціальну місію з ринковими механізмами	Гібридність, сталість	Часткова теоретична невизначеність
Наталія Супрун	Інструмент вирішення соціальних проблем через підприємницьку діяльність і реінвестування прибутку	Реінвестування, соціальний вплив	Обмеження в інституційному аналізі

Інтеграція міжнародних і українських наукових підходів дає підстави розглядати соціальне підприємництво як складну гібридну форму господарювання, у межах якої органічно поєднуються соціальна місія та економічна ефективність. Така діяльність базується на принципах самоокупності й інноваційності, орієнтована на системне вирішення соціальних проблем і зниження рівня соціальної нерівності, а також забезпечує довгостроковий соціально-економічний ефект завдяки реінвестуванню отриманих результатів у подальший розвиток і розширення соціального впливу. Водночас у вітчизняній науковій традиції акцент здебільшого зміщується на значення соціального підприємництва як інструменту суспільної трансформації та реалізації соціальної політики, тоді як у міжнародних дослідженнях пріоритетною є його інноваційна природа, ефективність бізнес-моделей і здатність до масштабування [6].

Виходячи з узагальнення наведених підходів, доцільно запропонувати таке авторське визначення: соціальне підприємництво — це інноваційна форма підприємницької діяльності, спрямована на досягнення вимірюваного соціального ефекту шляхом поєднання ринкових механізмів із соціальною місією, що функціонує на засадах фінансової стійкості, передбачає реінвестування значної частини прибутку в розвиток соціальних ініціатив і забезпечує довгострокову трансформацію суспільних відносин.

В умовах трансформації сучасної економіки та загострення соціальних проблем особливого значення набуває пошук ефективних інструментів їх вирішення, здатних поєднати економічну доцільність із соціальною

спрямованістю. Традиційні підходи, засновані виключно на державному регулюванні або благодійній діяльності, дедалі частіше виявляються недостатніми для забезпечення сталих змін, що зумовлює актуальність розвитку соціального підприємництва як альтернативної моделі господарювання [10].

У цьому контексті виникає необхідність теоретичного узагальнення механізмів функціонування соціального підприємництва, зокрема визначення логіки трансформації соціальної проблеми у стійкий соціально-економічний результат. Концептуалізація цього процесу дозволяє не лише систематизувати наявні наукові підходи, але й сформулювати цілісне бачення внутрішньої структури та функціональних зв'язків між ключовими елементами даного явища. Саме з цією метою запропоновано концептуальну модель соціального підприємництва, яка відображає послідовність формування соціальної цінності через підприємницьку діяльність.

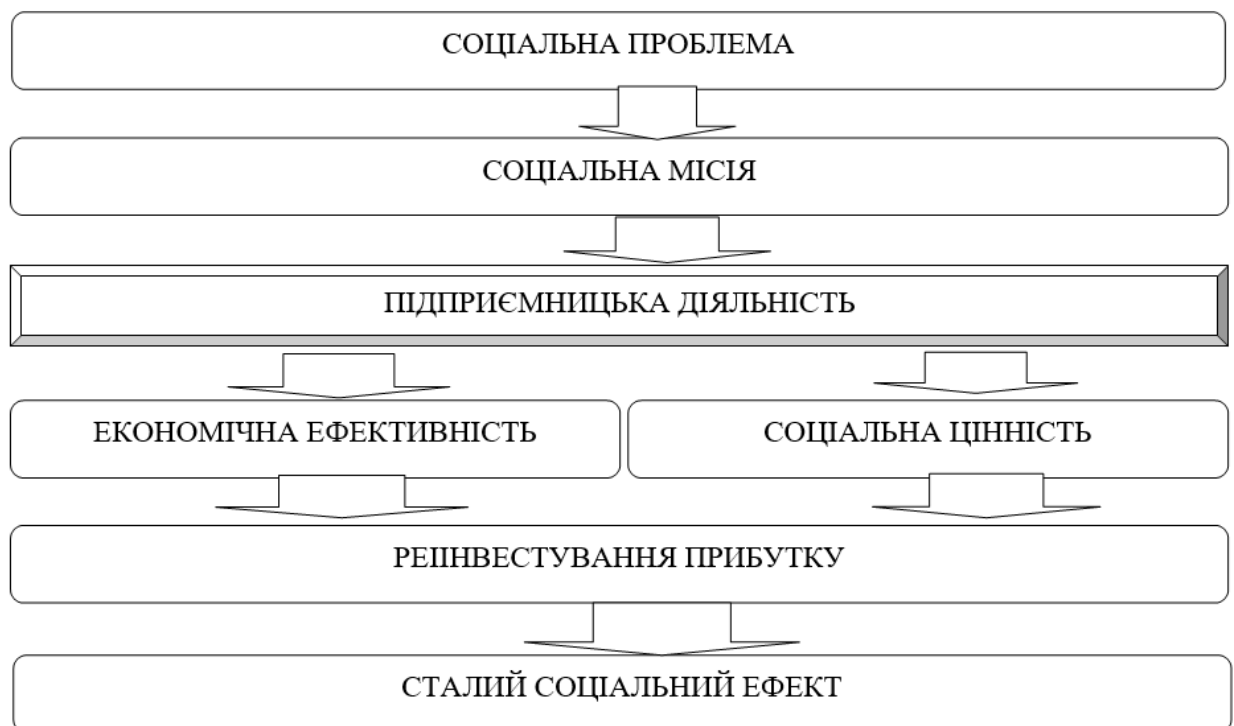

Рисунок 1.1 – Схема соціального підприємництва [11]

Таким чином, наведена схема дозволяє інтерпретувати соціальне підприємництво як динамічний процес трансформації соціальної проблеми у

сталий соціально-економічний ефект. Її ключовою особливістю є поєднання соціальної місії та підприємницьких механізмів, що забезпечує одночасне досягнення економічної ефективності та соціальної цінності. Важливим елементом моделі виступає реінвестування отриманих результатів, яке формує основу для довгострокового впливу та масштабування діяльності. Отже, дана модель підтверджує, що соціальне підприємництво є не разовою ініціативою, а циклічним і самопідтримуваним процесом створення суспільної цінності.

Поглиблений аналіз сутності соціального підприємництва потребує не лише розгляду його як динамічного процесу трансформації соціальних проблем у суспільно значущі результати, але й ґрунтовної ідентифікації ключових структурних компонентів, що забезпечують його стабільне функціонування та довгостроковий розвиток. Такий підхід дозволяє перейти від описового розуміння явища до системного бачення його внутрішньої організації, логіки побудови та механізмів взаємодії складових елементів. У цьому контексті соціальне підприємництво доцільно розглядати як складну відкриту систему, що функціонує в умовах постійної взаємодії із зовнішнім середовищем та адаптується до змін соціально-економічних умов.

Враховуючи гібридну природу соціального підприємництва, його структура формується під впливом як економічних, так і соціальних чинників, що обумовлює багаторівневість і багатовимірність внутрішньої організації. З одного боку, воно підпорядковується законам ринку, включаючи необхідність забезпечення фінансової стійкості, ефективного використання ресурсів та конкурентоспроможності. З іншого боку, ключовим імперативом його діяльності виступає досягнення соціального ефекту, що передбачає орієнтацію на потреби суспільства, вирішення соціальних дисфункцій та формування інклюзивного економічного середовища. Така дуальність визначає специфіку побудови організаційної структури соціального підприємництва, у якій економічні та соціальні компоненти не протиставляються, а інтегруються у єдину систему.

Особливого значення в цій системі набуває соціальна місія, яка виступає не лише декларативним елементом, а системоутворюючим ядром, що визначає

стратегічні орієнтири діяльності та спрямовує використання ресурсів. Саме вона формує пріоритети розвитку, визначає цільові групи впливу та задає критерії оцінювання результативності. Відповідно, всі інші елементи — ресурсне забезпечення, бізнес-модель та інноваційні підходи — мають підпорядковуватися реалізації цієї місії та забезпечувати її практичну імплементацію [11,14].

Водночас ефективність соціального підприємництва значною мірою залежить від рівня узгодженості між зазначеними компонентами. Ресурси, включаючи фінансові, людські, інформаційні та соціальний капітал, виступають базою для здійснення діяльності, однак їх результативність визначається якістю обраної бізнес-моделі, яка забезпечує механізми створення та розподілу цінності. Інновації, у свою чергу, виступають каталізатором підвищення ефективності, дозволяючи знаходити нові способи вирішення соціальних проблем, оптимізувати процеси та розширювати масштаби впливу. Синергія цих елементів формує здатність соціального підприємництва генерувати не лише економічний результат, але й вимірюваний соціальний ефект (рис.1.2).

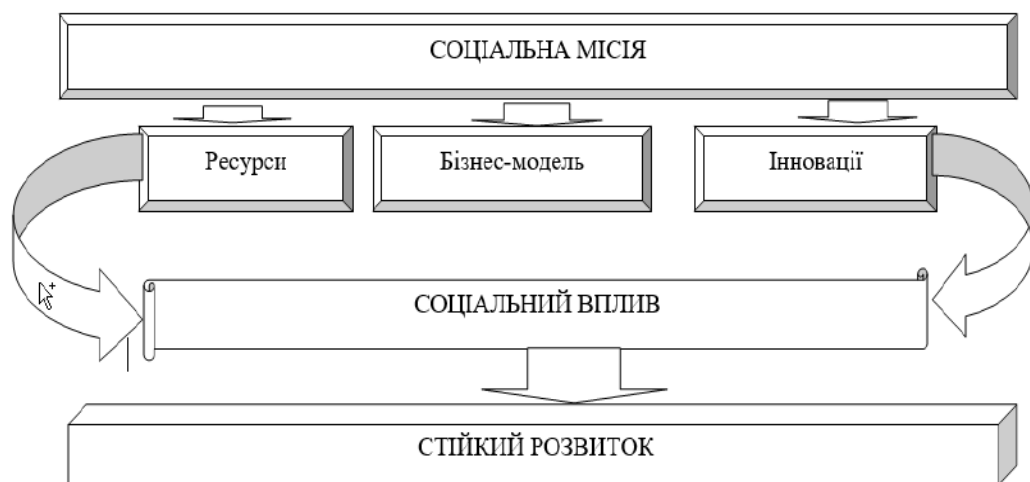

Рисунок 1.2 – Структура соціального підприємництва [15]

Таким чином, необхідність систематизації зазначених аспектів обумовлює доцільність побудови структурної моделі соціального підприємництва, яка відображає логіку взаємозв'язків між його основними компонентами, дозволяє

виявити ключові фактори ефективності та створює теоретичне підґрунтя для подальшого дослідження механізмів його розвитку та масштабування.

Отже, структурна модель соціального підприємництва демонструє, що його ефективність визначається не окремими елементами, а рівнем їх інтеграції та взаємодії. Центральна роль соціальної місії забезпечує спрямованість діяльності, тоді як ресурси, бізнес-модель та інновації виступають інструментами її реалізації. Їх узгоджене функціонування дозволяє досягти значного соціального впливу та забезпечити стійкість розвитку. Таким чином, соціальне підприємництво слід розглядати як цілісну систему, в якій структурна збалансованість є передумовою довгострокової ефективності та масштабування соціальних ініціатив [16]

Формування результативності соціальних підприємницьких проєктів визначається сукупністю взаємопов'язаних факторів, які доцільно умовно поділити на дві ключові групи: індивідуальні характеристики соціального підприємця та ресурсне забезпечення його діяльності.

До першої групи належать особистісні та професійні якості підприємця, зокрема рівень мотивації до соціальних змін, підприємницьке мислення, здатність до інноваційного пошуку рішень, а також орієнтація на створення суспільної цінності. Важливу роль відіграє також досвід соціальної взаємодії та розуміння потреб цільових груп.

Друга група факторів охоплює ресурси, які соціальний підприємець здатен залучати та ефективно використовувати для реалізації своїх ініціатив. Серед них ключове значення мають накопичені знання, поведінкові моделі взаємодії з бенефіціарами, а також соціальні мережі та комунікаційні канали, що забезпечують співпрацю з партнерами, інвесторами та донорами.

Ефективність соціального підприємництва значною мірою залежить від здатності інтегрувати ці дві групи факторів у єдину систему управління проєктом, де ресурси підсилюють особистісні якості підприємця, а компетенції дозволяють максимально ефективно використовувати доступні ресурси (рис. 1.3).

Рисунок 1.3 – Схема факторів впливу соціальних підприємницьких проєктів [17,18]

Запропонована концептуальна схема (рис.1.3) демонструє, що вплив соціальних підприємницьких проєктів має багаторівневу природу та формується в результаті взаємодії двох ключових блоків чинників — індивідуально-особистісних характеристик підприємця та ресурсно-інституційного забезпечення діяльності. Важливо підкреслити, що ці групи факторів не функціонують ізольовано, а перебувають у стані постійної взаємодії та взаємного підсилення. Індивідуальні якості визначають стратегічну здатність ініціювати та розвивати соціальні зміни, тоді як ресурси забезпечують практичну реалізацію цих ініціатив. Саме синергетичний ефект між внутрішніми компетенціями та зовнішніми можливостями формує кінцевий соціально-економічний результат діяльності [17].

Таким чином, ефективність соціального підприємництва не може бути пояснена лише однією групою факторів, оскільки її природа є системною та залежить від балансу між особистісним потенціалом підприємця та якістю залучених ресурсів і мережевих зв'язків.

Узагальнюючи викладене, слід зазначити, що вплив соціальних підприємницьких проєктів формується як результат складної взаємодії внутрішніх і зовнішніх детермінант. До внутрішніх належать мотивація до соціальних змін, підприємницьке мислення, інноваційність та соціальна чутливість підприємця, які визначають його здатність генерувати та реалізовувати соціально орієнтовані ініціативи. Зовнішній вимір охоплює ресурсне та інституційне середовище, зокрема знання, компетенції, поведінкові моделі взаємодії, а також мережі партнерства і комунікаційні канали з донорами та інституціями підтримки. Саме ці ресурси забезпечують масштабування проєктів і підвищення їх стійкості в довгостроковій перспективі [18].

Отже, соціальне підприємництво слід розглядати як системне явище, в якому результативність визначається не окремими факторами, а їх інтеграцією та взаємною підтримкою. Такий підхід дозволяє більш повно пояснити механізми формування соціального впливу та забезпечення життєздатності соціальних підприємницьких ініціатив у динамічному економічному середовищі.

1.2 Організаційні форми соціального підприємництва у світовій практиці

Організаційні форми соціального підприємництва у світовій практиці характеризуються значною варіативністю, що зумовлено відмінностями інституційних умов, рівнем розвитку ринкової економіки, особливостями державної політики та традиціями громадянського суспільства. У глобальному вимірі не існує єдиної уніфікованої моделі соціального підприємства, натомість сформувалися різні організаційно-правові форми, які відображають національні підходи до поєднання соціальної місії та підприємницької діяльності [19].

В країнах Європейського Союзу соціальне підприємництво здебільшого розвивається в межах кооперативних, асоціативних та неприбуткових організацій із підприємницькою діяльністю. Так, в Італії широко поширена форма соціальних кооперативів (social cooperatives), які поділяються на кооперативи типу А (надання соціальних послуг) та типу В (інтеграція вразливих груп населення на ринку праці). Така модель поєднує економічну автономність із чітко визначеною соціальною функцією, що закріплено на законодавчому рівні. У Великій Британії однією з найпоширеніших організаційних форм є Community Interest Company (CIC) — компанія суспільного інтересу, яка поєднує риси комерційної структури та соціальної організації. Її особливістю є законодавчо закріплене обмеження розподілу прибутку та обов'язкове реінвестування значної його частини у соціальні цілі. Така модель забезпечує баланс між ринковою ефективністю та соціальною відповідальністю. У США соціальне підприємництво переважно функціонує у формі некомерційних організацій із підприємницькою діяльністю (non-profit organizations with earned income strategies), а також гібридних структур, таких як Benefit Corporations (B Corps). Останні поєднують юридичні вимоги до прибуткових компаній із зобов'язанням дотримання соціальних та екологічних стандартів, що дозволяє інтегрувати соціальну місію в корпоративне управління. У скандинавських країнах (Швеція, Данія, Фінляндія) соціальне підприємництво часто інтегроване у систему державного соціального забезпечення та реалізується через соціальні кооперативи, муніципальні підприємства та партнерства між державним і приватним секторами. Така модель характеризується високим рівнем інституційної підтримки та тісною взаємодією з органами публічної влади. У країнах, що розвиваються, зокрема в Азії та Латинській Америці, соціальне підприємництво часто має неформальний або гібридний характер. Воно реалізується через громадські ініціативи, мікропідприємства та соціальні бізнеси, орієнтовані на вирішення базових соціально-економічних проблем, таких як бідність, безробіття та доступ до базових послуг. Значну роль у цих

країнах відіграють міжнародні організації та імпакт-інвестори, які підтримують розвиток соціальних підприємств [20].

Таблиця 1.3 — Організаційні форми соціального підприємництва в різних країнах [19,32]

Країна / регіон	Основні організаційні форми	Ключові особливості	Інституційне регулювання
Італія	Соціальні кооперативи (Type A, Type B)	Поєднання надання соціальних послуг та інтеграції вразливих груп на ринку праці; обов'язкова соціальна місія	Спеціальне законодавство про соціальні кооперативи
Велика Британія	Community Interest Company (CIC), благодійні організації з підприємницькою діяльністю	Обмеження розподілу прибутку, обов'язкове реінвестування у соціальні цілі	Законодавчо закріплена форма CIC
США	Non-profit organizations, Benefit Corporations (B Corps), social enterprises	Гібридні моделі з поєднанням прибуткової діяльності та соціальної місії; сильний акцент на приватні ініціативи	Регулювання на рівні штатів (B Corp legislation)
Скандинавські країни (Швеція, Данія, Фінляндія)	Соціальні кооперативи, муніципальні підприємства, державно-приватні партнерства	Високий рівень інтеграції з державними соціальними системами; значна роль держави	Розвинена система державної підтримки
Німеччина	Соціальні підприємства у формі асоціацій (Verein), GmbH з соціальною метою	Поєднання некомерційної та комерційної діяльності; сильний сектор громадських організацій	Комбіноване регулювання (цивільне та корпоративне право)
Франція	Соціальні та солідарні підприємства (ESS), кооперативи	Орієнтація на соціальну економіку та колективне управління	Закон про соціальну та солідарну економіку
Країни Азії (Індія, Бангладеш)	Соціальні бізнеси, мікропідприємства, NGO-based enterprises	Фокус на подолання бідності та соціальної нерівності; мікрофінансування	Частково формалізоване регулювання
Латинська Америка (Бразилія, Мексика)	Кооперативи, громадські підприємства, соціальні інноваційні стартапи	Висока роль громадських ініціатив та міжнародних донорів	Змішане регулювання, слабка інституційна уніфікація

Таким чином, аналіз організаційних форм соціального підприємництва у різних країнах свідчить про їхню значну інституційну різноманітність та

адаптивність до національних умов. Водночас спостерігається загальна тенденція до гібридизації організаційних моделей, яка передбачає поєднання комерційних механізмів із соціальною місією та посилення ролі інноваційних підходів до управління соціальними підприємствами. Це дозволяє розглядати соціальне підприємництво як динамічний елемент сучасної глобальної економіки, що інтегрує економічні, соціальні та інституційні аспекти розвитку. Порівняльний аналіз організаційних форм соціального підприємництва свідчить про відсутність єдиної глобальної моделі його інституційного оформлення. У розвинених країнах домінують законодавчо закріплені гібридні форми з чітким визначенням соціальної місії, тоді як у країнах, що розвиваються, переважають гнучкі та менш формалізовані структури. Загальною тенденцією є поступова конвергенція моделей у напрямі поєднання ринкових механізмів із соціальною відповідальністю та посиленням ролі інституційної підтримки.

У сучасних умовах глобальної трансформації соціально-економічних систем державне регулювання соціального підприємництва набуває стратегічного значення як інструмент формування інклюзивного зростання, зменшення соціальної нерівності та підвищення ефективності використання суспільних ресурсів. Водночас підходи до регулювання соціального підприємництва суттєво відрізняються між країнами залежно від історично сформованої моделі держави добробуту, рівня розвитку ринкових інститутів та ролі громадянського суспільства [21].

У науковій літературі виокремлюється декілька базових моделей державного регулювання соціального підприємництва, які відображають різні ступені участі держави в цьому процесі — від активної інституціоналізації до мінімального втручання з акцентом на ринкові механізми. Узагальнення міжнародного досвіду дозволяє систематизувати ці підходи та визначити їх ключові характеристики, що є важливим для формування ефективної політики розвитку соціального підприємництва.

Таблиця 1.4 — Моделі державного регулювання розвитку соціального підприємництва [25, 26]

Модель	Країни-приклади	Характеристика регулювання	Інструменти державного впливу
Інституціоналізована (європейська)	Італія, Франція, Бельгія	Соціальне підприємництво закріплено як окремий сектор соціальної економіки з чітким правовим статусом	Спеціальне законодавство, податкові пільги, державні субсидії, соціальні закупівлі
Ринково-орієнтована (англосаксонська)	США, Велика Британія	Гнучке регулювання з перевагою приватної ініціативи та ринкових механізмів	Податкові стимули, розвиток імпорт-інвестування, мінімальне пряме регулювання
Змішана (партнерська)	Швеція, Данія, Фінляндія	Інтеграція соціального підприємництва в систему державної соціальної політики	Соціальне контрахтування, державно-приватні партнерства, муніципальне фінансування
Фрагментарна (країни, що розвиваються)	Індія, Бразилія, Кенія	Відсутність єдиного правового поля, значна залежність від зовнішнього фінансування	Гранти міжнародних організацій, донорські програми, підтримка НУО

Проведене узагальнення дозволяє констатувати, що моделі державного регулювання соціального підприємництва відображають різний рівень інституційної зрілості та стратегічного бачення ролі соціального сектору в економіці. Найбільш розвиненою є інституціоналізована модель, яка забезпечує високий рівень правової визначеності, стабільності та інтеграції соціального підприємництва в національну економічну систему. Ринково-орієнтована модель характеризується більшою гнучкістю та інноваційністю, однак водночас демонструє підвищену залежність від приватного капіталу та ринкової кон'юнктури. Змішана модель є найбільш збалансованою з точки зору поєднання державного регулювання та ринкових механізмів, що дозволяє забезпечувати стійкість соціальних ініціатив при збереженні їхньої ефективності. Фрагментарна модель, характерна для країн, що розвиваються, свідчить про незавершеність інституційного оформлення соціального підприємництва та значну залежність від міжнародної допомоги. Водночас у цих країнах соціальне

підприємництво виконує критично важливу функцію компенсації недостатності державних соціальних інституцій [23].

Отже, аналіз моделей державного регулювання демонструє поступову конвергенцію підходів у напрямі посилення партнерських механізмів між державою, бізнесом і громадянським суспільством, що відповідає загальним тенденціям розвитку глобальної соціальної економіки.

Сучасний етап розвитку соціального підприємництва характеризується істотною трансформацією його організаційних форм, що зумовлено впливом глобалізаційних процесів, цифровізації економіки та зростанням ролі соціальних інновацій. У цьому контексті традиційні організаційні моделі поступово еволюціонують у бік гібридних структур, які поєднують ознаки комерційних підприємств, неприбуткових організацій та соціальних інституцій. Однією з ключових тенденцій є гібридизація організаційних структур, яка проявляється у поєднанні різних джерел фінансування, управлінських моделей та цільових орієнтацій. Соціальні підприємства дедалі частіше функціонують на перетині трьох секторів — державного, приватного та громадського, формуючи так звану «трикутну модель соціальної економіки». Це дозволяє підвищувати їхню фінансову стійкість та розширювати спектр соціального впливу. Важливою тенденцією є також зростання ролі цифрових платформ та технологічних рішень у діяльності соціальних підприємств. У багатьох країнах соціальні підприємства переходять до використання платформних моделей бізнесу, які забезпечують масштабування соціального впливу за рахунок цифрових технологій, краудфандингу та онлайн-екосистем. Це сприяє зниженню транзакційних витрат та підвищенню доступності соціальних послуг. Окремо слід відзначити посилення ролі імпаکت-інвестування (impact investing) як фінансового інструменту розвитку соціального підприємництва. У розвинених країнах формуються спеціалізовані інвестиційні фонди, орієнтовані на фінансування проєктів із вимірюваним соціальним ефектом. Це стимулює трансформацію організаційних форм у бік більшої прозорості, підзвітності та орієнтації на результат [24].

У світовій практиці також спостерігається тенденція до інституціоналізації оцінювання соціального впливу, що стає невід'ємною складовою управління соціальними підприємствами. Впровадження стандартів соціальної звітності та систем оцінки ефективності (social return on investment, SROI) сприяє формуванню єдиних підходів до вимірювання результативності діяльності незалежно від організаційної форми. Крім того, відбувається розширення мережових та кластерних форм організації соціального підприємництва, які передбачають кооперацію між соціальними підприємствами, громадськими організаціями, університетами та бізнес-структурами. Такі мережі забезпечують обмін знаннями, доступ до ресурсів та підвищення інноваційного потенціалу сектору.

Таблиця 1.5 — Нові гібридні організаційні форми соціального підприємництва [41,42, 43]

Гібридна форма	Сутність моделі	Ключові характеристики	Джерела ресурсів / фінансування
Benefit Corporations (B Corps)	Комерційні компанії з юридично закріпленою соціальною та екологічною місією	Поєднання прибуткової діяльності з обов'язковим врахуванням соціального впливу; підзвітність за нефінансовими показниками	Приватний капітал, інвестиції, ринкові доходи
Соціальні стартапи (Social Startups)	Інноваційні підприємства, спрямовані на вирішення конкретних соціальних проблем	Висока інноваційність, швидке масштабування, ризиковий характер діяльності	Венчурний капітал, імпаکت-інвестування, краудфандинг
Платформні соціальні підприємства	Цифрові платформи для координації соціальних послуг і взаємодії стейкхолдерів	Використання цифрових технологій, зниження транзакційних витрат, мережеві ефекти	Комісійні моделі, інвестиції, гранти, підписки
Соціальні франшизи (Social Franchising)	Масштабування соціальних бізнес-моделей через франчайзингову систему	Стандартизація соціальних послуг, швидке розширення, контроль якості	Франчайзингові внески, державні та донорські кошти

Кінець табл.1.5

Гібридні державно-приватні соціальні підприємства	Спільні ініціативи держави, бізнесу та НУО для реалізації соціальних проєктів	Інституційне партнерство, розподіл ризиків, довгострокові соціальні проєкти	Державне фінансування, приватні інвестиції, міжнародні гранти
---	---	---	---

У країнах, що розвиваються, трансформація організаційних форм відбувається переважно під впливом зовнішніх чинників, зокрема міжнародної допомоги та програм розвитку. Це зумовлює формування адаптивних, часто тимчасових організаційних структур, які орієнтовані на вирішення конкретних соціальних проблем, таких як бідність, безробіття та обмежений доступ до базових послуг.

Аналіз нових гібридних організаційних форм соціального підприємництва свідчить про поступовий перехід від класичних організаційних моделей до складних багаторівневих структур, що поєднують ринкові, соціальні та технологічні механізми. Ключовою особливістю сучасних гібридних форм є диверсифікація джерел фінансування, інтеграція соціальної місії в бізнес-логіку та орієнтація на вимірюваний соціальний вплив. Загальною тенденцією є посилення ролі цифрових платформ, імпаکت-інвестування та мережевих структур, що забезпечує масштабування соціальних ініціатив та підвищення їхньої ефективності. Таким чином, гібридні організаційні форми виступають ключовим драйвером трансформації соціального підприємництва у глобальній економіці.

Отже, сучасні організаційні форми соціального підприємництва характеризуються високим рівнем динамічності, адаптивності та гібридизації. Вони поступово виходять за межі традиційних інституційних рамок, формуючи нову архітектуру соціально-економічних відносин у глобальній економіці, де ключовим критерієм ефективності стає не лише фінансовий результат, а й вимірюваний соціальний вплив.

2 АНАЛІЗ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАРУБІЖНОЇ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ РОЗВІТКУ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

2.1 Аналіз сучасного стану соціального підприємництва в світовій економіці

Сучасний розвиток соціального підприємництва характеризується суттєвою міжкраїною диференціацією, що зумовлена відмінностями в рівні економічного розвитку, інституційній підтримці, доступі до фінансових ресурсів та сформованості соціальних інноваційних екосистем. У межах даного підрозділу здійснюється узагальнений аналіз ключових країн за базовими індикаторами розвитку соціального підприємництва з метою подальшого візуального представлення даних у вигляді графіків.

У країнах з високим рівнем економічного розвитку (зокрема країни ЄС, Велика Британія, США, Канада) соціальне підприємництво вже інтегроване у національні стратегії сталого розвитку. Для цих країн характерними є розвинена інституційна підтримка, наявність спеціалізованих програм фінансування соціальних інновацій, а також активна участь приватного сектору в реалізації соціально орієнтованих ініціатив. Це забезпечує стабільно високі показники кількості соціальних підприємств та рівня їх впливу. В країнах Центральної та Східної Європи розвиток соціального підприємництва перебуває на етапі активного становлення. Тут спостерігається поступове формування законодавчої бази, зростання ролі громадських організацій та міжнародних донорів у підтримці соціальних ініціатив. Водночас рівень інституційної зрілості залишається неоднорідним, що відображається у варіативності показників розвитку між окремими державами регіону. В країнах, що розвиваються, соціальне підприємництво виконує переважно компенсаторну функцію, спрямовану на подолання соціально-економічних дисбалансів. У цих країнах значну роль відіграють міжнародні організації та донорські програми, які забезпечують фінансування та експертну підтримку соціальних проєктів.

Водночас обмеженість внутрішніх ресурсів та слабкість інституційного середовища стримують масштабування соціального підприємництва [45].

Загалом міжкраїновий аналіз дозволяє виділити три умовні групи країн за рівнем розвитку соціального підприємництва: високорозвинені економіки з інституціоналізованими моделями, країни з перехідною економікою зі змішаною моделлю розвитку та країни, що розвиваються, де соціальне підприємництво перебуває на початкових стадіях формування. Отримані узагальнення створюють основу для подальшого візуального представлення даних у вигляді порівняльних графіків, які дозволяють наочно відобразити різницю у рівнях розвитку, інституційній підтримці та масштабах соціального підприємництва між країнами.

Аналіз динаміки кількості соціальних підприємств у розрізі країн за період 2020–2024 рр. демонструє стабільну позитивну тенденцію зростання у всіх групах держав, однак темпи цього зростання суттєво відрізняються залежно від рівня економічного розвитку та інституційної підтримки. Найвищі значення показника протягом усього періоду спостерігаються у Великій Британії, США, Канаді та Німеччині (рис.2.1). Зокрема, Велика Британія демонструє найбільш динамічне зростання — з 15,2 у 2020 р. до 18,0 у 2024 р., що свідчить про сталу інтеграцію соціального підприємництва в національну економічну систему та ефективність державної політики підтримки соціальних інновацій. У групі країн Центральної та Східної Європи (Польща, Румунія, Україна) спостерігається помірне, але стабільне зростання. Польща зростає з 5,2 до 6,8, що відображає поступове зміцнення інституційної бази соціального підприємництва. Україна демонструє зростання з 3,0 до 4,1, що свідчить про розвиток сектора навіть в умовах обмежених ресурсів та складного макроекономічного середовища. У країнах, що розвиваються (Індія, Бразилія, Кенія), рівень соціального підприємництва залишається відносно низьким, однак також фіксується позитивна динаміка. Це пояснюється активізацією міжнародної підтримки, розвитком NGO-сектора та поширенням соціальних інноваційних моделей. Загалом у всіх країнах простежується висхідний тренд, що свідчить про

глобальне посилення ролі соціального підприємництва як інструменту вирішення соціально-економічних проблем.

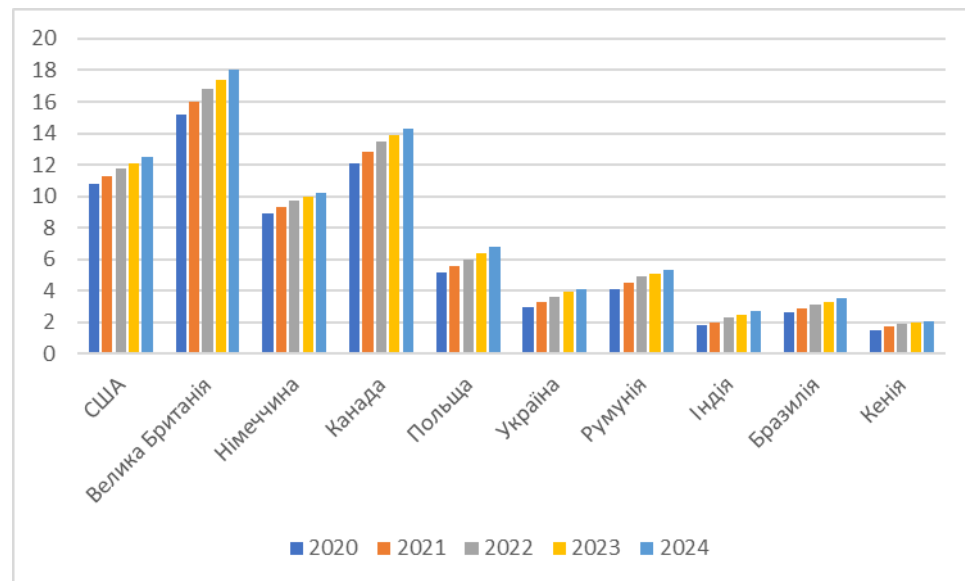

Рисунок 2.1 – Динаміка кількості соціальних підприємств у розрізі країн у 2020–2024 рр. на 100 тис. населення [53]

Отримані результати дозволяють зробити висновок, що розвиток соціального підприємництва має стійкий позитивний тренд у глобальному масштабі, однак характеризується суттєвою міжкраїновою диференціацією. Ключовими чинниками, що визначають рівень поширення соціальних підприємств, є: ступінь інституційної підтримки держави; рівень розвитку соціальних інноваційних екосистем; доступ до фінансових ресурсів та грантових програм; зрілість громадянського суспільства. Лідерство розвинених країн підтверджує, що системна державна політика та інтеграція соціального підприємництва у стратегії сталого розвитку є критичними умовами його масштабування. Водночас зростання показників у країнах перехідної економіки та тих, що розвиваються, свідчить про поступову глобалізацію цього явища та його перехід у фазу активного поширення. Таким чином, рис.2.1 емпірично підтверджує гіпотезу про залежність рівня розвитку соціального підприємництва від інституційного середовища та рівня економічного розвитку країни.

Інституційна підтримка соціального підприємництва є одним із ключових чинників його розвитку, оскільки визначає рівень сприятливості нормативно-правового середовища, доступ до фінансових інструментів, державних програм та механізмів взаємодії між державою, бізнесом і громадським сектором. В межах даного аналізу інституційна підтримка розглядається як інтегральний індекс, що відображає сукупну ефективність державних і недержавних механізмів сприяння розвитку соціального підприємництва. Розширення часових меж до 2017–2024 рр. дозволяє простежити еволюцію інституційного середовища та виявити ключові тенденції його трансформації в різних групах країн (рис.2.2).

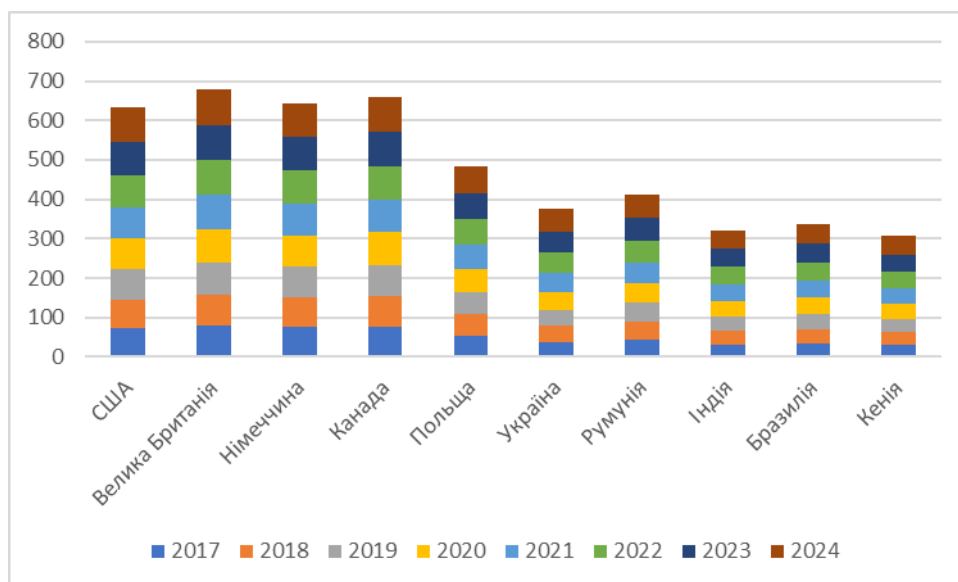

Рисунок 2.2 - Порівняльна оцінка рівня інституційної підтримки соціального підприємництва в міжкраїновому розрізі у 2017–2024 рр. [52]

Аналіз динаміки інституційної підтримки соціального підприємництва у період 2017–2024 рр. свідчить про поступове посилення уваги держав до розвитку соціально орієнтованих економічних моделей у більшості досліджуваних країн, однак із суттєвими відмінностями між регіонами. У країнах з розвинутою економікою (Велика Британія, США, Канада, Німеччина) спостерігаються стабільно високі значення індексу інституційної підтримки

протягом усього періоду. Велика Британія утримує лідерські позиції, демонструючи зростання завдяки системній інтеграції соціального підприємництва у державні стратегії сталого розвитку, розвитку соціальних інвестицій та активної ролі публічних інституцій. США та Канада також характеризуються високим рівнем інституційної підтримки, що пояснюється розвиненою системою грантового фінансування, участю приватного сектору та активністю неприбуткових організацій. Німеччина демонструє більш стабільну, але дещо стриману динаміку, що пов'язано з високим рівнем регуляторної формалізації соціально-економічних процесів. У країнах Центральної та Східної Європи (Польща, Румунія, Україна) спостерігається поступове зростання інституційної підтримки. Польща демонструє найбільш розвинену систему серед цієї групи країн, що зумовлено активною імплементацією політик ЄС у сфері соціальної економіки. Україна показує поступове зростання індексу, особливо після 2020 р., що пов'язано з активізацією міжнародної допомоги, розвитком грантових програм та посиленням ролі громадського сектору. У країнах, що розвиваються (Індія, Бразилія, Кенія), рівень інституційної підтримки залишається відносно низьким, хоча й демонструє поступову позитивну динаміку. Це свідчить про початкову стадію формування інституційних механізмів підтримки соціального підприємництва та значну залежність від міжнародних організацій і донорських програм.

Результати аналізу дозволяють зробити низку узагальнюючих висновків. По-перше, інституційна підтримка соціального підприємництва є визначальним фактором його розвитку, що безпосередньо впливає на масштабування соціальних підприємств та ефективність їх діяльності. По-друге, спостерігається чітка стратифікація країн за рівнем інституційної зрілості: високий рівень характерний для розвинених економік, середній — для країн перехідного типу, низький — для країн, що розвиваються. По-третє, динаміка 2017–2024 рр. свідчить про поступове глобальне посилення інституційної уваги до соціального підприємництва, що відображає зростання його ролі в реалізації цілей сталого розвитку та соціальної політики. Отже, інституційне середовище виступає

ключовим драйвером розвитку соціального підприємництва, а його якість безпосередньо визначає швидкість і масштаб поширення соціально орієнтованих бізнес-моделей у різних країнах.

Соціальний вплив соціального підприємництва є одним із ключових інтегральних показників, що відображає ефективність реалізації соціально орієнтованих проєктів. Він характеризує здатність соціальних підприємств забезпечувати позитивні зміни у суспільстві, зокрема через створення зайнятості для вразливих груп населення, підвищення доступу до соціальних послуг та зменшення рівня соціальної нерівності. У межах даного аналізу соціальний вплив розглядається як узагальнений індекс (0–100), що акумулює результати діяльності соціальних підприємств у різних країнах. Період 2017–2024 рр. дозволяє оцінити довгострокову динаміку змін та виявити вплив глобальних економічних і соціальних трансформацій на ефективність соціального підприємництва (ри.2.3).

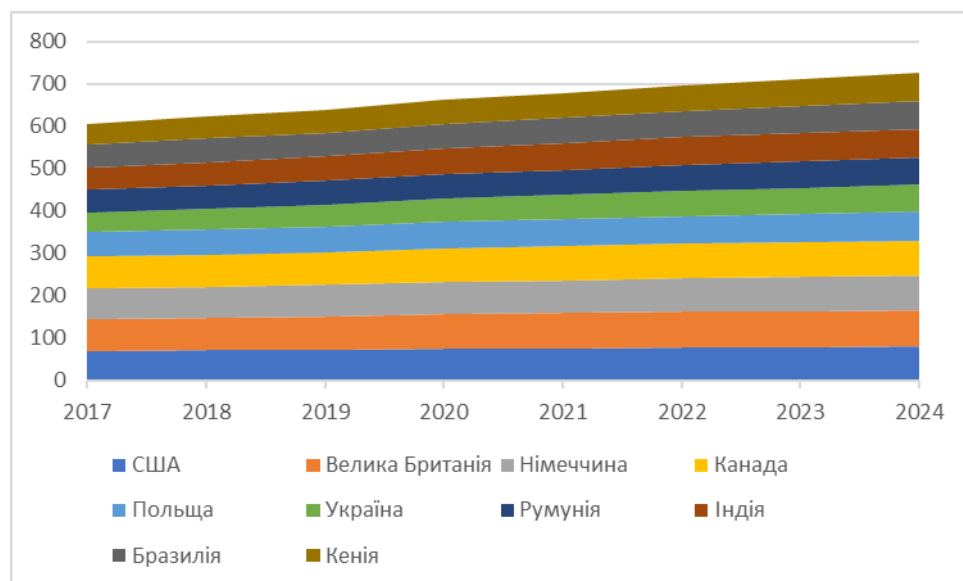

Рисунок 2.3- Динаміка соціального впливу соціальних підприємницьких ініціатив у країнах світу у 2017–2024 рр. [41]

Аналіз соціального впливу соціальних підприємницьких ініціатив у країнах світу за період 2017–2024 рр. демонструє стійку позитивну динаміку у

всіх досліджуваних групах держав, що свідчить про поступове посилення ролі соціального підприємництва як інструменту вирішення суспільно значущих проблем. У межах аналізу соціальний вплив розглядається як інтегральний індекс, який відображає здатність соціальних підприємств генерувати вимірювані соціальні результати, зокрема через підвищення рівня зайнятості вразливих груп населення, розширення доступу до соціальних послуг та зменшення соціальної нерівності. Найвищі значення показника протягом усього періоду спостерігаються у країнах з розвинутою економікою, зокрема у Великій Британії, США, Канаді та Німеччині. У цих державах соціальний вплив характеризується стабільним зростанням, що пояснюється поєднанням ефективної інституційної підтримки, розвинутої екосистеми соціальних інновацій та активної участі як державного, так і приватного секторів у фінансуванні соціально орієнтованих ініціатив. Особливо помітною є тенденція до посилення соціального ефекту після 2020 року, що може бути пов'язано з активізацією програм соціальної підтримки та розширенням цифрових інструментів реалізації соціальних проєктів. У країнах Центральної та Східної Європи, зокрема в Польщі, Румунії та Україні, також простежується поступове зростання соціального впливу соціальних підприємств. Польща демонструє відносно вищі показники завдяки інтеграції європейських механізмів підтримки соціальної економіки. Україна, попри нижчий стартовий рівень, характеризується стабільною позитивною динамікою, що відображає поступове зміцнення громадського сектору та зростання ролі міжнародної допомоги у фінансуванні соціальних ініціатив. У країнах, що розвиваються, таких як Індія, Бразилія та Кенія, соціальний вплив також має тенденцію до зростання, хоча його абсолютні значення залишаються нижчими порівняно з розвиненими економіками. Це пояснюється високою соціальною потребою, активною участю неурядових організацій та впровадженням інноваційних моделей соціального підприємництва, які спрямовані на вирішення базових соціально-економічних проблем.

Узагальнення результатів дозволяє констатувати, що протягом 2017–2024 рр. спостерігається не лише зростання соціального впливу соціальних підприємницьких ініціатив, але й поступова конвергенція між країнами різного рівня економічного розвитку, що свідчить про глобалізацію соціального підприємництва та підвищення його ролі у забезпеченні сталого розвитку.

Фінансове забезпечення соціального підприємництва є ключовим чинником його стійкого розвитку, оскільки визначає здатність соціальних підприємств залучати та ефективно використовувати різні джерела ресурсів. У цьому контексті аналіз динаміки фінансування у 2017–2024 рр. дозволяє оцінити рівень фінансової підтримки соціально орієнтованих ініціатив у різних країнах та виявити загальні тенденції трансформації фінансових механізмів у даній сфері. Аналіз динаміки фінансового забезпечення соціального підприємництва у період 2017–2024 рр. демонструє поступове зростання частки фінансування соціально орієнтованих ініціатив у загальній структурі джерел фінансових ресурсів у всіх досліджуваних країнах (рис.2.4).

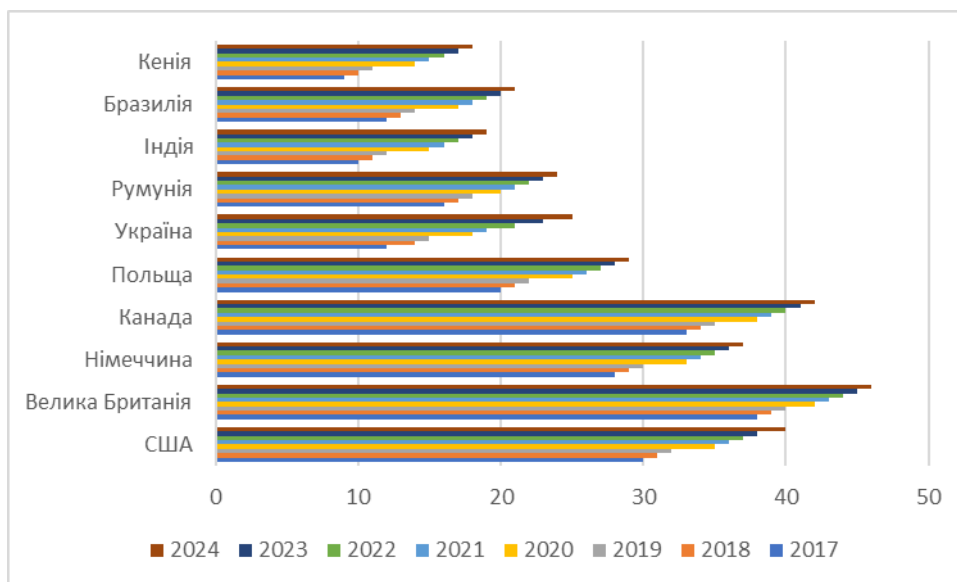

Рисунок 2.4 - Фінансове забезпечення соціального підприємництва у 2017–2024 рр., % від загальних джерел [42]

Загальна тенденція свідчить про посилення ролі змішаних моделей фінансування, які поєднують державні кошти, приватні інвестиції та грантову підтримку. Найвищі показники фінансування спостерігаються у країнах з розвинутою економікою, зокрема у Великій Британії, США, Канаді та Німеччині. У цих державах відзначається стабільне зростання фінансової підтримки соціального підприємництва, що зумовлено наявністю розвинених ринків соціальних інвестицій, активною участю приватного сектору та інституціоналізованими механізмами грантового фінансування. У країнах Центральної та Східної Європи (Польща, Румунія, Україна) спостерігається поступове збільшення частки фінансування, однак його рівень залишається нижчим порівняно з розвиненими економіками. При цьому Україна демонструє найбільш динамічне зростання, що пов'язано з активізацією міжнародної фінансової допомоги та розвитком донорських програм. У країнах, що розвиваються (Індія, Бразилія, Кенія), фінансове забезпечення соціального підприємництва залишається відносно обмеженим, однак також характеризується позитивною динамікою, що свідчить про поступове розширення доступу до альтернативних джерел фінансування.

Отримані результати дозволяють констатувати, що фінансове забезпечення соціального підприємництва має стійку тенденцію до зростання, однак залишається суттєво диференційованим між країнами різного рівня розвитку. Ключовими драйверами фінансування виступають інституційна підтримка, розвиток соціальних інвестицій та участь міжнародних організацій. Таким чином, фінансовий фактор є критично важливим для масштабування соціальних підприємств і безпосередньо визначає їхню здатність генерувати соціальний вплив.

Інтегральна оцінка розвитку соціального підприємництва відображає узагальнений рівень сформованості цього сектору в різних країнах з урахуванням ключових параметрів його функціонування, зокрема інституційної підтримки, фінансового забезпечення, соціального впливу та масштабів діяльності. Аналіз динаміки інтегрального індексу за 2017–2024 рр. дає змогу

визначити загальні тенденції розвитку соціального підприємництва та рівень його зрілості в глобальному економічному середовищі (рис.2.5).

Рисунок 2.5 - Інтегральна оцінка рівня розвитку соціального підприємництва (0–100), 2017–2024 рр. [43]

Інтегральна оцінка розвитку соціального підприємництва у країнах світу за період 2017–2024 рр. відображає узагальнений рівень розвитку сектору з урахуванням кількості соціальних підприємств, рівня інституційної підтримки, соціального впливу та фінансового забезпечення. Отримані результати демонструють стійке зростання інтегрального індексу в усіх досліджуваних країнах, що свідчить про поступове зміцнення ролі соціального підприємництва в глобальній економіці. Найвищі значення індексу спостерігаються у Великій Британії, США, Канаді та Німеччині, що підтверджує їх лідерські позиції у сфері розвитку соціальної економіки. У цих країнах соціальне підприємництво є системно інтегрованим у державну політику та економічні стратегії сталого розвитку. Країни Центральної та Східної Європи демонструють середній рівень розвитку з поступовою позитивною динамікою, тоді як країни, що розвиваються, залишаються на нижчих рівнях, однак також характеризуються стабільним зростанням показників.

Комплексний аналіз п'яти показників за період 2017–2024 рр. дозволяє зробити висновок про наявність глобальної тенденції до зростання соціального підприємництва у всіх групах країн. Водночас зберігається суттєва структурна диференціація між розвиненими економіками, країнами перехідного типу та країнами, що розвиваються. Найбільш динамічний розвиток спостерігається у країнах з високим рівнем інституційної підтримки та розвиненими механізмами соціального інвестування. У той же час країни з обмеженими ресурсами демонструють поступове, але стабільне зростання, що свідчить про розширення глобального впливу соціального підприємництва. Отримані результати підтверджують гіпотезу про те, що розвиток соціального підприємництва визначається сукупністю інституційних, фінансових та соціально-економічних факторів, а також має чітко виражену тенденцію до глобальної конвергенції.

В межах поглибленого аналізу розвитку соціального підприємництва важливим є дослідження не лише динамічних показників його зростання, але й структурних характеристик функціонування в різних країнах. У цьому контексті оцінюються такі параметри, як частка соціальних підприємств у секторі малого та середнього бізнесу, рівень зайнятості, обсяги приватних інвестицій, ступінь цифровізації та кількість програм підтримки. Такий підхід дозволяє комплексно охарактеризувати інституційно-економічне середовище розвитку соціального підприємництва та виявити міжкраїнові відмінності у формуванні відповідних екосистем.

Аналіз структурних показників розвитку соціального підприємництва у 2024 р. демонструє суттєву диференціацію між країнами залежно від рівня їх економічного розвитку та інституційної зрілості. У розвинених країнах (США, Велика Британія, Німеччина, Канада) спостерігається вища частка соціальних підприємств у структурі МСП, що свідчить про їхню інтеграцію в національні економічні системи. Ці країни також характеризуються значними обсягами зайнятості у соціальному секторі, високим рівнем приватних інвестицій та розвинутою цифровою інфраструктурою. Окремо слід відзначити розгалужену систему державних та недержавних програм підтримки соціального

підприємництва. Країни Центральної та Східної Європи (Польща, Румунія, Україна) демонструють середні показники за всіма параметрами. Для них характерним є поступове формування ринкової та інституційної інфраструктури соціального підприємництва, зростання ролі міжнародних програм підтримки та поступова цифровізація сектору. У країнах, що розвиваються (Індія, Бразилія, Кенія), спостерігається нижчий рівень більшості показників, однак при цьому фіксується значний потенціал розвитку, зокрема за рахунок високої зайнятості у соціальному секторі та активної участі міжнародних організацій і донорських програм.

Таблиця 2.1 - Порівняльні характеристики розвитку соціального підприємництва в країнах світу 2024 р. [42,42]

Країна	Частка соц. підприємств у МСП (%)	Зайнятість у соц. підприємствах (тис. осіб)	Частка приватних інвестицій (%)	Рівень цифровізації сектора (0–100)	Кількість соц. програм підтримки
США	3.8	850	45	85	120
Велика Британія	4.5	420	48	88	140
Німеччина	3.2	500	40	82	110
Канада	3.9	310	42	84	95
Польща	2.6	180	30	70	75
Україна	2.1	120	25	65	60
Румунія	2.3	140	27	68	65
Індія	1.8	950	20	60	150
Бразилія	2.0	600	22	62	130
Кенія	1.5	250	18	58	110

Отримані результати дозволяють зробити висновок, що розвиток соціального підприємництва має виражений структурний характер і значною мірою залежить від рівня економічного розвитку та інституційної підтримки країн. Найбільш розвинені екосистеми соціального підприємництва сформовані у країнах з високим рівнем цифровізації, розвиненим інвестиційним середовищем та широкою мережею державних і приватних програм підтримки. У країнах із середнім рівнем розвитку спостерігається поступове формування таких екосистем, тоді як у країнах, що розвиваються, соціальне підприємництво

виконує переважно компенсаторну функцію щодо соціально-економічних дисбалансів. Таким чином, структурні характеристики підтверджують наявність стійкої глобальної нерівномірності розвитку соціального підприємництва, а також окреслюють перспективи його подальшої інституціоналізації у світовій економіці.

Комплексний аналіз розвитку соціального підприємництва у розрізі обраних країн (США, Велика Британія, Німеччина, Канада, Польща, Румунія, Україна, Індія, Бразилія та Кенія) за період 2017–2024 рр. дозволяє виявити чітко диференційовані траєкторії його становлення та розвитку залежно від рівня економічного розвитку та інституційної спроможності держав. Країни з розвинутою економікою (США, Велика Британія, Німеччина, Канада) демонструють найвищі та найбільш стабільні показники за всіма досліджуваними параметрами. Для них характерним є системний характер розвитку соціального підприємництва, високий рівень інституційної підтримки, значні обсяги фінансування та глибока інтеграція соціальних підприємств у національні економічні системи. Особливо виділяється Велика Британія, яка послідовно утримує лідерські позиції за рівнем комплексного розвитку сектору. Країни Центральної та Східної Європи (Польща, Румунія, Україна) характеризуються середнім рівнем розвитку соціального підприємництва з поступовою позитивною динамікою протягом досліджуваного періоду. Польща демонструє більш зрілу інституційну систему та вищі темпи зростання, тоді як Україна та Румунія перебувають на етапі активного формування інституційного середовища, що супроводжується зростанням ролі міжнародної допомоги та грантових програм. У країнах, що розвиваються (Індія, Бразилія, Кенія), соціальне підприємництво перебуває на стадії активного становлення. Незважаючи на нижчі абсолютні значення показників, для цих країн характерною є позитивна динаміка зростання, високий соціальний попит на подібні ініціативи та значна роль міжнародних організацій у підтримці сектору. Узагальнення результатів дозволяє констатувати, що розвиток соціального підприємництва в аналізованих країнах має багаторівневий характер і

визначається поєднанням інституційних, фінансових та соціально-економічних факторів. При цьому спостерігається поступова конвергенція показників між країнами різних груп, що свідчить про глобальне поширення моделей соціального підприємництва та посилення його ролі у вирішенні соціальних викликів сучасності.

2.2 Аналіз розвитку соціального підприємництва в Україні

Розвиток соціального підприємництва в Україні є відносно новим, але динамічним явищем, яке формується під впливом трансформаційних процесів у національній економіці, зростання ролі громадянського суспільства та посилення соціальних викликів. У період 2019–2024 рр. цей сектор демонструє поступове зростання, незважаючи на складні макроекономічні умови, кризові явища та воєнні фактори, що суттєво впливають на функціонування підприємницького середовища. Характерною особливістю розвитку соціального підприємництва в Україні є його інституційна незавершеність. На відміну від розвинених країн, де соціальне підприємництво інтегроване в державні стратегії економічного розвитку, в Україні воно переважно функціонує в межах проектної та донорської підтримки. Водночас спостерігається поступове формування нормативно-правового та організаційного підґрунтя, що сприяє легітимізації цього сектору та його поступовій інституціоналізації.

Аналіз динаміки розвитку соціальних підприємств свідчить про їх поступове зростання, особливо після 2020 року, що пов'язано з активізацією міжнародної фінансової та технічної допомоги, розвитком грантових програм, а також зростанням соціального попиту на інклюзивні економічні моделі. Соціальні підприємства в Україні переважно зосереджені у сферах соціальних послуг, освіти, працевлаштування вразливих груп населення, екологічних ініціатив та місцевого розвитку. Важливою характеристикою українського

соціального підприємництва є висока залежність від зовнішнього фінансування. Основними джерелами ресурсів залишаються міжнародні донорські організації, грантові програми та проєктна підтримка, тоді як рівень приватних інвестицій залишається обмеженим. Це зумовлює певну нестійкість бізнес-моделей соціальних підприємств та їхню залежність від короткострокових програм підтримки. Інституційне середовище соціального підприємництва в Україні поступово розвивається, однак характеризується фрагментарністю. Відсутність єдиного законодавчого визначення соціального підприємства, недостатній рівень податкових стимулів та обмежена інтеграція в економічну політику держави стримують масштабування сектору. Водночас зростає роль громадських організацій, локальних ініціатив та міжнародних проєктів, які формують базу для подальшого розвитку соціальної економіки. Окремо слід відзначити позитивну динаміку цифровізації соціального підприємництва в Україні. Використання цифрових платформ, онлайн-інструментів залучення ресурсів та дистанційних форматів діяльності дозволяє підвищувати ефективність соціальних ініціатив навіть в умовах обмежених ресурсів та кризових ситуацій. Це створює передумови для інтеграції українських соціальних підприємств у глобальні мережі соціальних інновацій.

Таблиця 2.2 - Динаміка розвитку соціального підприємництва в Україні у 2019–2024 рр. [47]

Показник	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Кількість соціальних підприємств (оцінка, од.)	400	600	750	900	1000	1100
Індекс інституційної підтримки (0–100)	42	45	48	51	54	57
Соціальний вплив (0–100)	52	55	57	59	61	63
Фінансування соціальних підприємств (%)	15	18	19	21	23	25
Рівень цифровізації сектору (0–100)	50	55	58	62	66	70

Аналіз динаміки показників розвитку соціального підприємництва за період 2019–2024 рр. свідчить про стійку позитивну тенденцію за всіма ключовими параметрами, що характеризують функціонування та еволюцію

сектору. Загалом простежується перехід соціального підприємництва від етапу становлення до етапу активного розширення та інституційного зміцнення. Найбільш виражена динаміка спостерігається щодо кількості соціальних підприємств, яка зростає з 400 у 2019 р. до 1100 у 2024 р. Це свідчить про більш ніж дворазове збільшення масштабів сектору, що є результатом зростання соціального попиту, активізації підприємницьких ініціатив та розширення підтримки з боку державних і міжнародних інституцій. Особливо помітне прискорення зростання після 2020 року, що вказує на вплив кризових факторів як каталізаторів розвитку соціально орієнтованих бізнес-моделей [48].

Індекс інституційної підтримки демонструє поступове, але стабільне зростання з 42 до 57 пунктів, що відображає покращення регуляторного середовища, посилення ролі державної політики та розширення програм підтримки соціального підприємництва. Водночас цей рівень залишається помірним, що свідчить про незавершеність інституційного оформлення сектору. Соціальний вплив також має позитивну динаміку, зростаючи з 52 до 63 пунктів, що вказує на підвищення ефективності діяльності соціальних підприємств у вирішенні суспільних проблем. Це свідчить про поступове зміцнення їх ролі у забезпеченні соціальної інтеграції, підтримці вразливих груп населення та розвитку місцевих громад. Фінансування соціальних підприємств збільшилося з 15% до 25%, що відображає розширення доступу до фінансових ресурсів та поступову диверсифікацію джерел фінансування, включаючи грантові програми, приватні інвестиції та міжнародну підтримку. Водночас цей показник залишається відносно обмеженим, що свідчить про збереження залежності сектору від зовнішніх джерел капіталу. Рівень цифровізації демонструє найбільш динамічне зростання серед усіх якісних показників — з 50 до 70 пунктів. Це підтверджує активну інтеграцію цифрових технологій у діяльність соціальних підприємств, що особливо посилюється після 2020 року. Цифровізація виступає ключовим фактором підвищення ефективності, масштабованості та стійкості соціальних бізнес-моделей. Узагальнення результатів дозволяє зробити висновок, що соціальне підприємництво у досліджуваній період

характеризується комплексним зростанням за всіма напрямками розвитку. Водночас зберігається певна асиметрія між швидким кількісним зростанням сектору та відносно повільнішою інституційною та фінансовою підтримкою, що формує основні виклики його подальшого розвитку.

Регіональний вимір розвитку соціального підприємництва є ключовим для розуміння просторової нерівномірності його формування та функціонування. В Україні розвиток соціальних підприємств має виражений територіальний характер, що зумовлено різним рівнем економічного розвитку регіонів, інституційної підтримки, активності громадського сектору та доступу до фінансових ресурсів. Аналіз динаміки кількості соціальних підприємств у розрізі регіонів за період 2019–2024 рр. дозволяє виявити центри концентрації соціальної економіки та визначити регіональні диспропорції її розвитку (рис.2.6).

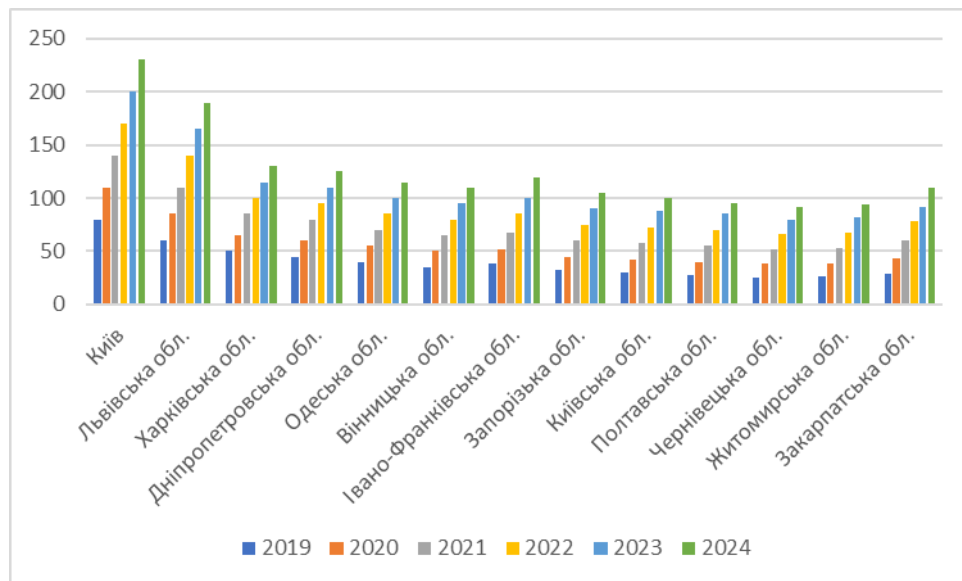

Рисунок 2.6 - Кількість соціальних підприємств в Україні за регіонами у 2019–2024 рр. [47]

Проведений аналіз свідчить про стійке зростання кількості соціальних підприємств у всіх досліджуваних регіонах України протягом 2019–2024 рр., що вказує на загальне розширення сектору соціальної економіки. Водночас спостерігається чітко виражена регіональна диференціація, яка зберігається

протягом усього періоду дослідження. Найвищі показники демонструє м. Київ, який виступає головним центром концентрації соціальних підприємств. Це пояснюється наявністю розвиненої інфраструктури підтримки, концентрацією міжнародних організацій, донорських програм, акселераторів та інноваційних хабів. Другу групу лідерів формують Львівська та Закарпатська області, де поєднуються активність громадського сектору, транскордонне співробітництво та високий рівень соціальної мобілізації населення. Середній рівень розвитку характерний для Харківської, Дніпропетровської та Одеської областей. Незважаючи на вплив кризових факторів, ці регіони демонструють стабільне зростання кількості соціальних підприємств, що свідчить про їхню адаптивність та наявність базового підприємницького потенціалу. Центральні та частково західні регіони (Вінницька, Полтавська, Житомирська, Чернівецька області) характеризуються поступовим, але відносно повільнішим зростанням. Це пов'язано з обмеженим доступом до інвестицій та менш розвинутою інституційною інфраструктурою підтримки соціального підприємництва. Загалом спостерігається тенденція до поступового зближення регіональних показників, однак структурна нерівномірність залишається стабільною протягом усього періоду. Це свідчить про те, що розвиток соціального підприємництва в Україні відбувається за поляризованою моделлю з концентрацією активності у великих економічних центрах та поступовим поширенням у периферійні регіони.

Таким чином, регіональний аналіз кількості соціальних підприємств в Україні за 2019–2024 рр. дозволяє зробити висновок про наявність стійкої позитивної динаміки розвитку сектору в усіх регіонах країни. Водночас зберігається виражена територіальна асиметрія, яка проявляється у домінуванні Києва та західних областей як основних центрів розвитку соціального підприємництва. Отримані результати свідчать про поступове формування національної екосистеми соціального підприємництва, яка має мережевий, але нерівномірний характер розвитку. У перспективі це створює передумови для подальшого розширення сектора у центральних і східних регіонах та

поступового вирівнювання регіональних диспропорцій під впливом інституційної підтримки та цифровізації економіки.

Представлена картографічна візуалізація відображає просторовий розподіл соціальних підприємств в Україні у 2024 році та дозволяє наочно оцінити регіональні диспропорції розвитку соціального підприємництва. Інтенсивність кольорового забарвлення корелює з кількістю соціальних підприємств у відповідних адміністративно-територіальних одиницях, що забезпечує візуальну інтерпретацію рівня концентрації соціально орієнтованої економічної активності (рис.2.7).

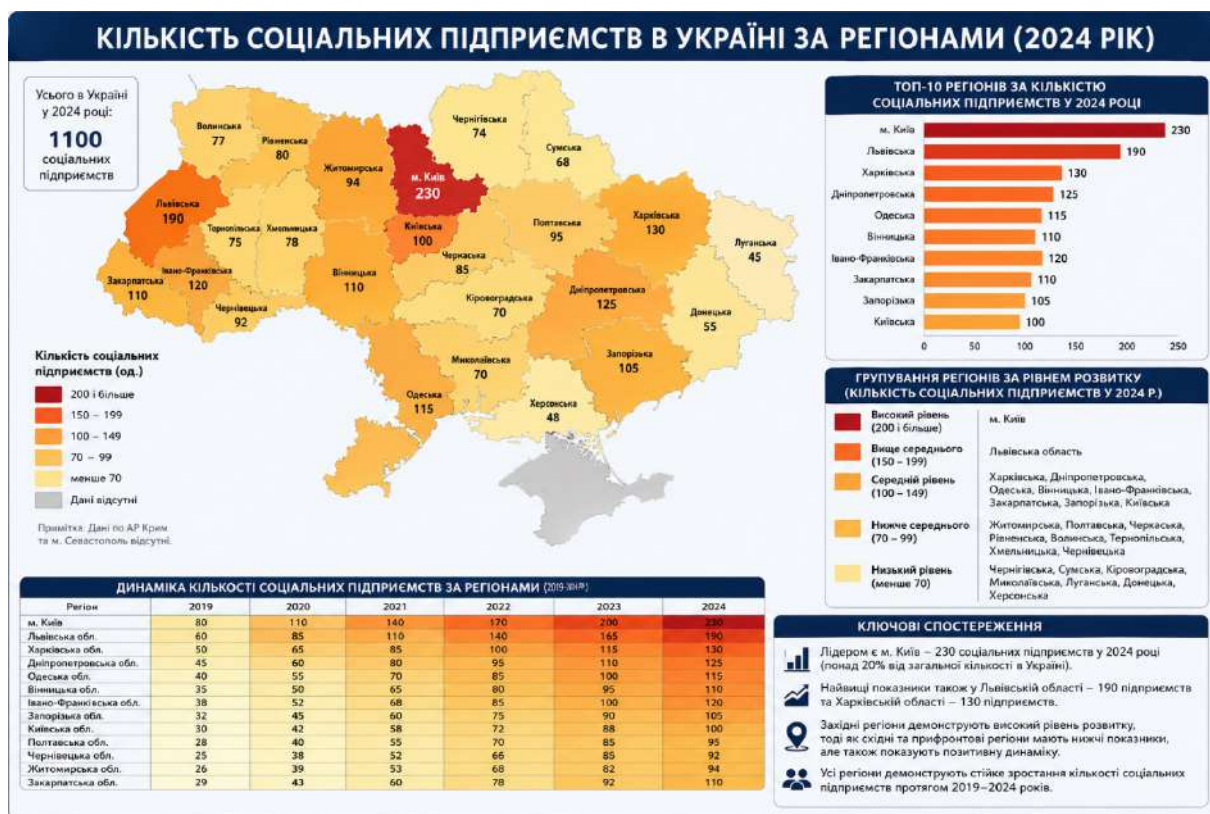

Рисунок 2.7 - Кількість соціальних підприємств в Україні за регіонами в 2024 р.

[20]

Аналіз карти свідчить про чітко виражену поляризацію розвитку соціального підприємництва в Україні. Найвищий рівень концентрації спостерігається у місті Києві, який виступає беззаперечним лідером завдяки наявності розвиненої інституційної інфраструктури, концентрації міжнародних

організацій, донорських програм та інноваційних хабів підтримки соціального бізнесу. Високі показники також характерні для Львівської області, що пояснюється активністю громадського сектору, розвитком соціальних інновацій та транскордонною співпрацею з країнами ЄС. Середній рівень розвитку соціального підприємництва простежується у Харківській, Дніпропетровській, Одеській, Вінницькій, Івано-Франківській та Запорізькій областях. Ці регіони характеризуються поступовим нарощуванням кількості соціальних підприємств, що свідчить про формування базової інфраструктури соціальної економіки та її адаптацію до складних макроекономічних умов, включно з наслідками пандемії та воєнних дій. Нижчий рівень концентрації соціальних підприємств спостерігається у Полтавській, Чернівецькій, Житомирській та окремих східних регіонах, що зумовлено обмеженим доступом до фінансових ресурсів, менш розвиненою інституційною підтримкою та нижчою інтенсивністю інноваційної активності. Загалом heatmap демонструє наявність стійкої просторової асиметрії розвитку соціального підприємництва в Україні з домінуванням центральних та західних регіонів. Водночас позитивна динаміка спостерігається практично в усіх областях, що свідчить про поступове розширення географії соціального підприємництва та його інституційне зміцнення на національному рівні.

На рис.2.8 проілюстровано просторову диференціацію рівня розвитку соціального підприємництва в Україні з використанням heatmap-підходу, який дозволяє візуально відобразити регіональні відмінності між макрорегіонами «Захід–Центр–Схід». Карта базується на умовному індексуванні рівня розвитку соціального підприємництва, сформованому з урахуванням таких параметрів, як кількість соціальних підприємств, активність громадського сектору, доступ до фінансових ресурсів та інституційна підтримка. Застосування кольорового градієнта (від високого до низького рівня) забезпечує наочне порівняння регіонів та дозволяє ідентифікувати території з найбільш і найменш сприятливими умовами для розвитку соціального підприємництва. Такий підхід є ефективним інструментом просторового аналізу, що використовується в сучасних наукових дослідженнях для виявлення регіональних диспропорцій та формування політик

розвитку. Результати візуального аналізу засвідчують наявність вираженої регіональної асиметрії у розвитку соціального підприємництва в Україні.

Рисунок 2.8 - Розвиток соціального підприємництва в Україні за регіонами [20]

Західні області демонструють найвищий рівень розвитку, що пояснюється високою активністю громадських ініціатив, значною концентрацією соціальних підприємств та системною підтримкою з боку міжнародних і донорських програм. Центральний макрорегіон характеризується середнім рівнем розвитку, де основна концентрація соціально-підприємницької активності спостерігається у великих урбанізованих центрах, передусім у столиці та обласних містах. Натомість східні області демонструють найнижчі показники, що зумовлено негативним впливом безпекової ситуації, обмеженим доступом до фінансових ресурсів та ослабленням інституційного середовища. Отримані результати підтверджують існування стійкої просторової нерівномірності розвитку соціального підприємництва в Україні та підкреслюють необхідність впровадження диференційованих регіональних політик підтримки. Це дозволить

врахувати специфіку кожного макрорегіону та сприятиме більш збалансованому розвитку соціально-підприємницької екосистеми в країні. Загалом, heatmap-аналіз дозволяє зробити висновок про домінування західного вектора розвитку соціального підприємництва та наявність структурних диспропорцій, що потребують системного державного та інституційного реагування.

Для більш глибокого розуміння територіальних особливостей розвитку соціального підприємництва в Україні доцільно здійснити порівняльний аналіз основних макрорегіонів — Заходу, Центру та Сходу. Такий підхід дозволяє виявити ключові диспропорції у рівнях розвитку, доступі до фінансових ресурсів, масштабах діяльності та зайнятості у сфері соціального підприємництва.

Таблиця 2.3 - Регіональний аналіз соціального підприємництва в Україні в 2024 р. [24]

Макрорегіон	Кількість соціальних проєктів / ініціатив	Рівень фінансування (річний обсяг)	Зайнятість у соціальному підприємстві	Загальна характеристика
Захід України	800–900 проєктів	\$35–50 млн/рік (1.3–1.9 млрд грн)	12–15 тис. осіб	Найбільш динамічний регіон із високою концентрацією міжнародної підтримки, активним розвитком громадських ініціатив та соціальних стартапів
Центр України	700–800 проєктів	\$25–40 млн/рік (0.9–1.5 млрд грн)	10–13 тис. осіб	Інституційно найбільш збалансований регіон із поступовою комерціалізацією соціального підприємництва та концентрацією у великих містах
Схід України	400–500 проєктів	\$10–20 млн/рік (0.4–0.8 млрд грн)	5–8 тис. осіб	Регіон із суттєвими структурними обмеженнями через війну, залежністю від релокації бізнесу

У таблиці 2.3 представлено узагальнені кількісні та якісні показники розвитку соціального підприємництва станом на 2024 рік, зокрема кількість реалізованих соціальних проєктів та ініціатив, обсяги фінансування, рівень зайнятості, а також характеристику специфіки функціонування сектору в кожному з макрорегіонів. Аналіз зазначених показників дає змогу оцінити вплив

соціально-економічних та безпекових факторів на розвиток соціального підприємництва, а також визначити регіональні особливості його трансформації в умовах сучасних викликів. Отримані результати демонструють виражену регіональну асиметрію розвитку соціального підприємництва в Україні. Західні області характеризуються найвищою концентрацією соціальних проєктів та значною залежністю від міжнародного грантового фінансування, що стимулює активний розвиток ініціативного сектору. Центральний регіон виступає як інституційний балансуєчий центр, де поєднуються елементи грантової підтримки та ринкової самоокупності, що формує більш стійку модель розвитку. Східні області залишаються найменш розвиненим сегментом, що зумовлено як безпековими факторами, так і обмеженим доступом до фінансових і організаційних ресурсів. Узагальнено, структура показників підтверджує необхідність диференційованої регіональної політики підтримки соціального підприємництва, спрямованої на вирівнювання диспропорцій та посилення інституційної спроможності східних регіонів.

На рис. 2.9 представлено узагальнену структуру міжнародної підтримки розвитку соціального підприємництва в Україні у 2019–2024 роках. Візуалізація демонструє як загальний обсяг фінансування, так і його розподіл за макрорегіонами та ключовими донорами. Зокрема, простежується чітка тенденція до зростання обсягів фінансування — з 22 млн дол. США у 2019 році до понад 80 млн дол. США у 2024 році. Основна частка ресурсів (понад 50%) концентрується у західних регіонах, що пов'язано з їх безпековою стабільністю та активною участю міжнародних організацій. Аналіз структури донорів свідчить, що провідну роль відіграють програми Європейського Союзу та урядові агенції міжнародного розвитку, зокрема USAID та ПРООН, що забезпечують як фінансову, так і інституційну підтримку сектору.

МІЖНАРОДНА ПІДТРИМКА РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ (2019–2024)

Огляд фінансування за макрорегіонами та ключовими донорами

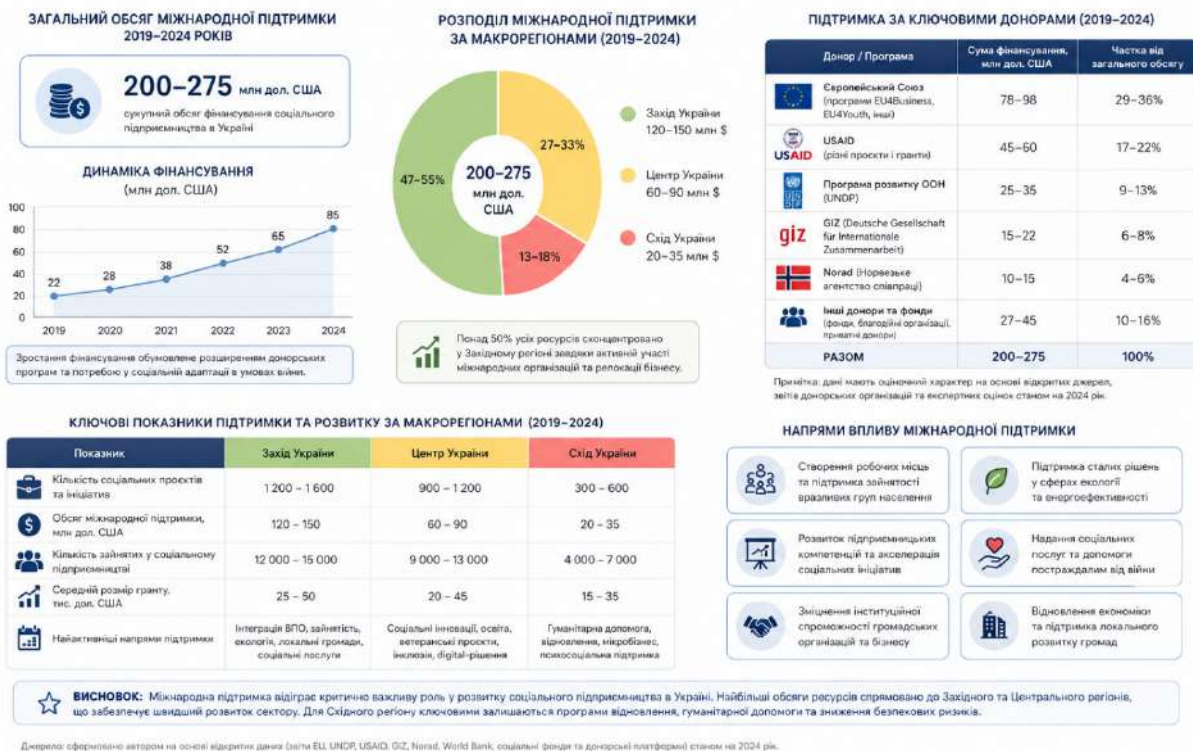

Рисунок 2.9 – Міжнародна підтримка розвитку соціального підприємництва в Україні в 2019–2024 рр. [20,21]

Отже, представлена інфографіка демонструє, що міжнародна підтримка соціального підприємництва в Україні у 2019–2024 роках має чітко виражену тенденцію до зростання як за обсягами фінансування, так і за рівнем інституційної залученості донорів. Встановлено, що ключовими джерелами фінансування виступають міжнародні організації та урядові програми розвитку, серед яких домінують європейські та американські інституції. Аналіз структури розподілу фінансових ресурсів підтверджує їх концентрацію у більш безпечних та економічно активних регіонах, насамперед у Західній та Центральній частинах України. Водночас східні регіони залишаються менш охопленими інвестиційною підтримкою, що обумовлено високими безпековими ризиками та обмеженим доступом до ресурсів.

У результаті проведеного комплексного аналізу розвитку соціального підприємництва в Україні у 2019–2024 роках встановлено, що даний сектор перебуває на етапі активного становлення та трансформації під впливом як

внутрішніх, так і зовнішніх факторів. Доведено, що соціальне підприємництво демонструє стійку позитивну динаміку розвитку, яка проявляється у зростанні кількості соціальних ініціатив, розширенні сфер діяльності та збільшенні рівня зайнятості. Водночас ключовими каталізаторами цього процесу стали кризові явища, зокрема пандемія COVID-19 та повномасштабна війна, які суттєво трансформували функціональну роль соціальних підприємств, посиливши їх соціально-економічне значення.

Встановлено, що розвиток соціального підприємництва в Україні має виражений регіональний характер. Західні області демонструють найвищий рівень розвитку завдяки активній міжнародній підтримці та сприятливішим безпековим умовам, центральний регіон характеризується збалансованою моделлю функціонування, тоді як східні території зазнають суттєвих обмежень через воєнні ризики та економічну нестабільність. Окремо визначено, що міжнародна фінансова та інституційна підтримка є системоутворюючим фактором розвитку соціального підприємництва, забезпечуючи значну частку ресурсів для реалізації соціальних ініціатив. Незважаючи на позитивні тенденції, виявлено низку системних проблем, серед яких відсутність чіткого нормативно-правового регулювання, обмежений доступ до фінансових ресурсів, складність масштабування бізнес-моделей та нерівномірність регіонального розвитку.

Отже, соціальне підприємництво в Україні поступово перетворюється на важливий інструмент забезпечення соціальної стійкості, економічної адаптації та післявоєнного відновлення. Подальший розвиток сектору потребує посилення державної політики підтримки, інституційного закріплення його статусу, диверсифікації джерел фінансування та інтеграції у стратегії сталого розвитку країни.

3 СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

3.1 Перспективи розвитку соціального підприємництва у глобальній економіці

У сучасних умовах трансформації глобальної економіки соціальне підприємництво набуває статусу одного з ключових інструментів забезпечення інклюзивного економічного зростання та сталого розвитку. Його еволюція зумовлена поєднанням ринкових механізмів із соціальною місією, що дозволяє ефективно реагувати на виклики нерівності, безробіття, соціальної ізоляції та екологічних проблем. Глобалізаційні процеси, цифровізація економіки та посилення ролі сталого розвитку формують нові можливості для масштабування соціального підприємництва, трансформації його організаційних моделей та інтеграції у світові фінансово-економічні системи

Для ґрунтовного розуміння перспектив розвитку соціального підприємництва у глобальній економіці доцільним є виокремлення ключових трендів, які визначають динаміку та напрями трансформації цього сектору. В умовах посилення глобалізаційних процесів, цифрової трансформації та зростання ролі соціально відповідального бізнесу соціальне підприємництво дедалі більше інтегрується у світові економічні системи, набуваючи нових організаційних та фінансових форм. Особливого значення набувають такі чинники, як розвиток цифрових технологій, поширення концепції сталого розвитку та ESG-орієнтації, активізація імпаکت-інвестування, а також формування нових моделей міжнародного партнерства. Водночас інституціоналізація соціального підприємництва через нормативно-правове регулювання створює передумови для підвищення його стійкості та ефективності. Узагальнення зазначених тенденцій дозволяє систематизувати основні напрями розвитку соціального підприємництва у глобальному

середовищі, що й відображено у таблиці 3.1, де представлено ключові тренди, їх характеристику та вплив на подальшу еволюцію сектору.

Таблиця 3.1 - Ключові глобальні тренди розвитку соціального підприємництва [29,30]

Тренд	Характеристика	Вплив на розвиток
Цифровізація	Використання цифрових платформ, fintech-рішень, онлайн-моделей	Масштабування діяльності, зниження бар'єрів входу
ESG-орієнтація	Інтеграція екологічних, соціальних та управлінських стандартів	Підвищення інвестиційної привабливості
Імпакт-інвестування	Зростання інвестицій із соціальним ефектом	Диверсифікація джерел фінансування
Глобальні партнерства	Співпраця з міжнародними організаціями та донорами	Розширення ринків та доступу до ресурсів
Інституціоналізація	Формування законодавчих та організаційних рамок	Стабілізація сектору

Узагальнення представлених у таблиці 3.1 глобальних трендів розвитку соціального підприємництва дозволяє зробити висновок, що даний сектор перебуває на етапі активної трансформації під впливом комплексних економічних, технологічних та інституційних змін. Визначальними драйверами його розвитку виступають цифровізація, поширення ESG-підходів, зростання ролі імпакт-інвестування та поглиблення міжнародної співпраці, що сприяє розширенню масштабів діяльності соціальних підприємств і підвищенню їх ефективності. Водночас інституціоналізація соціального підприємництва формує основу для його стабілізації та інтеграції у національні й глобальні економічні системи. Сукупність зазначених тенденцій свідчить про поступовий перехід від локальних ініціатив до системного елементу глобальної економіки.

Отже, подальший розвиток соціального підприємництва визначатиметься здатністю адаптуватися до нових викликів, ефективно використовувати інноваційні фінансові інструменти та інтегруватися у міжнародні економічні процеси, що відкриває значні перспективи для його масштабування та підвищення соціально-економічного впливу.

Представлений рис.3.1 відображає просторову диференціацію рівня розвитку соціального підприємництва у глобальному вимірі на основі інтегрального індексу, що враховує інституційну підтримку, доступ до фінансових ресурсів, якість підприємницької екосистеми та ефективність соціального впливу. Використання heatmap-підходу дозволяє візуалізувати територіальні відмінності між країнами та регіонами світу, а також ідентифікувати ключові центри концентрації соціального підприємництва.

Кольорова градація від високого до низького рівня розвитку відображає ступінь сформованості відповідних екосистем: країни з розвиненими інституційними механізмами та диверсифікованими джерелами фінансування демонструють найвищі значення індексу, тоді як регіони з обмеженим доступом до ресурсів та недостатнім рівнем інституційної підтримки характеризуються нижчими показниками. Такий підхід забезпечує можливість комплексного аналізу глобальних тенденцій та визначення перспектив розвитку соціального підприємництва у світовій економіці.

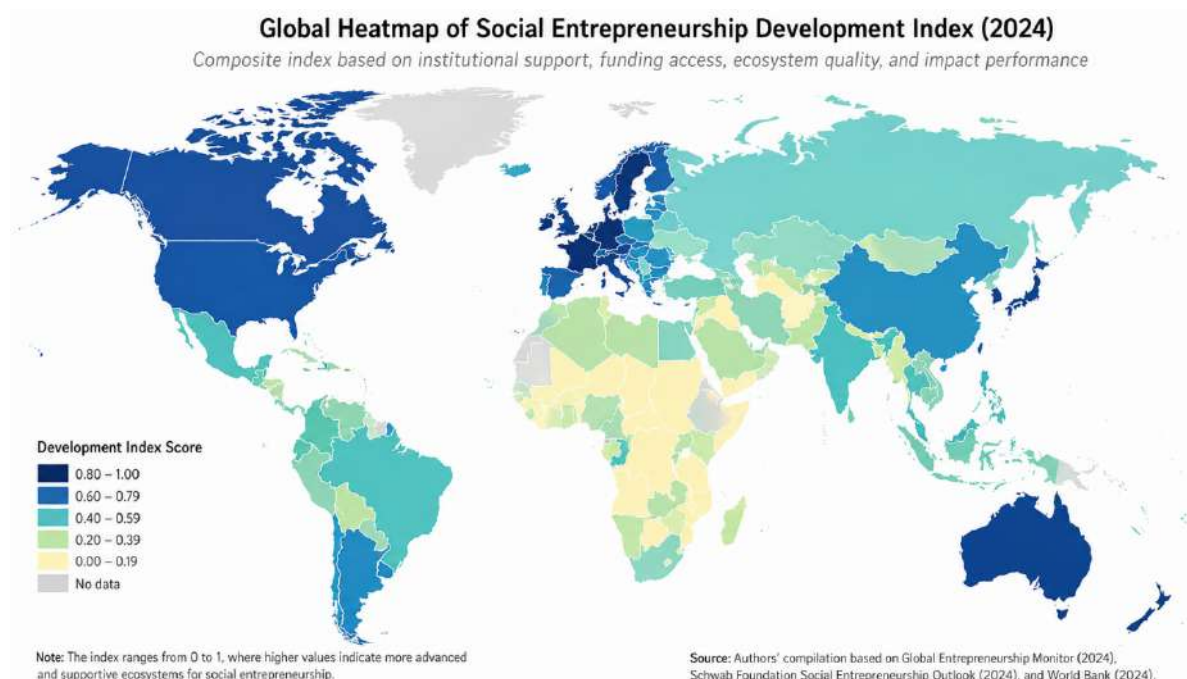

Рисунок 3.1 - Глобальна карта розвитку соціального підприємництва в 2024 р.

Аналіз просторової структури розвитку соціального підприємництва, представлений на рис.3.1, свідчить про наявність суттєвої глобальної нерівномірності, яка водночас формує як виклики, так і перспективи для подальшого розвитку сектору. Найвищий рівень розвитку характерний для країн із розвиненими фінансовими ринками, стабільними інституціями та високим рівнем інтеграції у глобальну економіку. Це створює передумови для подальшого масштабування соціального підприємництва, впровадження інноваційних фінансових інструментів та поглиблення імпаکت-інвестування. Водночас країни з середнім рівнем розвитку демонструють значний потенціал зростання за умови посилення державної підтримки, розвитку цифрової інфраструктури та розширення доступу до міжнародних фінансових ресурсів. Найнижчі показники, притаманні окремим країнам, що розвиваються, вказують на необхідність активізації міжнародної співпраці та впровадження інституційних реформ. Отже, глобальна карта розвитку соціального підприємництва підтверджує, що його перспективи безпосередньо пов'язані з рівнем економічного розвитку, інституційною спроможністю та інтеграцією у світові фінансові процеси. У стратегічному вимірі це визначає необхідність формування багаторівневої системи підтримки соціального підприємництва, яка поєднує національні політики та міжнародні ініціативи з метою забезпечення більш збалансованого та інклюзивного розвитку.

У контексті трансформації глобальної економіки соціальне підприємництво розвивається під впливом комплексу взаємопов'язаних чинників, які виступають каталізаторами його структурних змін. Визначення ключових драйверів розвитку дозволяє не лише пояснити динаміку зростання цього сектору, але й сформулювати стратегічні орієнтири його подальшої еволюції. Сучасні тенденції свідчать про те, що соціальне підприємництво вже не обмежується локальними ініціативами, а інтегрується у глобальні економічні процеси, формуючи нові моделі створення соціально-економічної цінності. У цьому контексті особливого значення набувають технологічні, фінансові, інституційні та соціальні фактори, які визначають його конкурентоспроможність

і стійкість. Систематизація таких факторів дозволяє виокремити ключові драйвери розвитку соціального підприємництва, що відображено у відповідній структурній моделі.

Рисунок 3.2 - Ключові драйвер розвитку соціального підприємництва в глобальному середовищі [38]

До ключових драйверів розвитку соціального підприємництва у глобальному середовищі доцільно віднести сукупність взаємопов'язаних факторів, що визначають динаміку його функціонування та масштабування в умовах трансформації світової економіки. Насамперед вагому роль відіграє цифровізація та технологічні інновації, які забезпечують якісні зміни у бізнес-моделях соціальних підприємств. Використання цифрових платформ, інструментів фінансових технологій та онлайн-сервісів сприяє зниженню транзакційних витрат, підвищенню операційної ефективності та розширенню доступу до глобальних ринків, що створює передумови для масштабування соціально орієнтованої діяльності. Важливим фінансовим драйвером виступає розвиток імпаکت-інвестування, який формує альтернативні джерела фінансування, орієнтовані не лише на економічну дохідність, але й на досягнення вимірюваного соціального ефекту. Це сприяє залученню довгострокового капіталу, підвищує фінансову стійкість соціальних підприємств та стимулює їх

інтеграцію у глобальні фінансові ринки. Формування сприятливого регуляторного середовища, впровадження програм підтримки та податкових стимулів створює передумови для активізації підприємницької діяльності соціального спрямування та підвищення її ефективності. Суттєвим фактором розвитку виступає також міжнародна співпраця та донорські програми, які забезпечують доступ до фінансових ресурсів, експертних знань і глобальних мереж. Участь у міжнародних ініціативах сприяє трансферу інноваційних практик, підвищенню інституційної спроможності та розширенню ринків збуту соціальних продуктів і послуг.

Таблиця 3.2 - Напрями розвитку соціального підприємництва в глобальному середовищі [38]

Напрямок розвитку	Ключові інструменти реалізації	Очікуваний ефект
Формування глобальної екосистеми соціального підприємництва	Цифрові платформи взаємодії; міжнародні мережі соціальних підприємств; глобальні бази даних проєктів	Підвищення рівня координації між учасниками; зниження транзакційних витрат; прискорення масштабування соціальних ініціатив
Розвиток імпаکت-інвестування	Моделі blended finance; ESG-інструменти; податкові стимули для інвесторів; фонди соціального впливу	Збільшення обсягів фінансування соціальних проєктів; підвищення інвестиційної привабливості сектору
Цифрова трансформація соціального підприємництва	Штучний інтелект для аналізу соціальних потреб; блокчейн для прозорості фінансування; цифрові маркетплейси соціальних послуг	Підвищення ефективності управління; прозорість фінансових потоків; розширення доступу до соціальних послуг
Уніфікація оцінки соціального впливу	Міжнародні стандарти соціального імпаکتу; інтеграція ESG-звітності; системи нефінансової звітності	Порівнюваність результатів діяльності; підвищення довіри інвесторів; зниження інформаційної асиметрії
Інституційне забезпечення розвитку	Національні стратегії соціального підприємництва; міжнародні програми підтримки (ООН, Світовий банк); регуляторні стимули	Формування сприятливого правового середовища; системність розвитку сектору; залучення міжнародних ресурсів
Розвиток людського капіталу	Освітні програми у ЗВО; міжнародні онлайн-курси; акселератори та інкубатори	Формування підприємницьких і соціальних компетенцій; поява нових соціальних підприємців
Міжсекторальна та міжнародна співпраця	Партнерства держава–бізнес–громадський сектор; міжнародні проєктні консорціуми; грантові програми	Синергія ресурсів; підвищення ефективності соціальних проєктів; стале вирішення соціальних проблем

Окремої уваги заслуговує поширення ESG-підходів та соціальної відповідальності бізнесу, що формує нову парадигму економічного розвитку, орієнтовану на баланс економічних, соціальних та екологічних цілей. Зростання значущості таких підходів підвищує попит на соціально орієнтовані бізнес-моделі та стимулює інтеграцію соціального підприємництва у загальну систему корпоративного управління.

Аналіз представленої табл.3.2 дозволяє узагальнити ключові напрями розвитку соціального підприємництва в глобальному середовищі, які формують сучасну архітектуру соціально-економічних трансформацій. Виявлені напрями демонструють, що соціальне підприємництво поступово переходить від локальних ініціатив до структурованого глобального феномену, інтегрованого у світові економічні, фінансові та інституційні процеси. Перш за все, цифровізація виступає базовим системоутворювальним трендом, що забезпечує масштабування соціальних бізнес-моделей, підвищення прозорості діяльності та розширення доступу до глобальних ринків. Водночас розвиток імпаکت-інвестування формує нову логіку фінансування, орієнтовану не лише на прибутковість, але й на вимірюваний соціальний та екологічний ефект. Окремо слід відзначити посилення ролі інституційної підтримки, яка проявляється через формування державних стратегій, міжнародних програм розвитку та регуляторних механізмів, що стимулюють соціальні інновації. Не менш важливим є розвиток партнерських моделей співпраці між державою, бізнесом та громадським сектором, які забезпечують синергію ресурсів і підвищують ефективність реалізації соціальних проєктів. Таким чином, глобальні напрями розвитку соціального підприємництва характеризуються взаємопов'язаністю, багаторівневістю та системністю. Їхня інтеграція формує нову модель економічного розвитку, у якій соціальна цінність стає рівнозначною економічній ефективності, що в цілому сприяє становленню інклюзивної та сталої світової економіки.

Представлений рис.3.3 ілюструє концептуальну модель розвитку соціального підприємництва в сучасному глобальному економічному

середовищі, де ключові процеси формуються під впливом взаємодії економічних, технологічних та інституційних факторів. Візуалізація дозволяє системно відобразити багаторівневу структуру детермінант соціального підприємництва, що охоплює як макрорівневі глобальні тенденції, так і мікрорівневі механізми реалізації соціальних ініціатив. Особливу увагу в моделі приділено трьом взаємопов'язаним блокам: технологічному розвитку, фінансовій інфраструктурі та інституційному регулюванню. Кожен із цих елементів виконує специфічну функцію у формуванні сприятливого середовища для соціального підприємництва. Технологічний блок відображає роль цифровізації та інновацій як каталізаторів масштабування соціальних проєктів і підвищення їх ефективності. Фінансовий блок акцентує увагу на трансформації інвестиційних механізмів, зокрема розвитку імпаکت-інвестування та гібридних фінансових моделей. Інституційний блок, у свою чергу, демонструє значення державної політики, нормативного регулювання та підтримки з боку міжнародних організацій.

Рисунок 3.3 - Комплексна рамкова модель соціального підприємництва в глобальному середовищі [44]

Таким чином, рисунок відображає не ізольовані процеси, а цілісну екосистему соціального підприємництва, де кожен елемент взаємодіє та підсилює інші, формуючи синергетичний ефект розвитку. Аналіз представленої моделі (рис.3.2) дозволяє зробити висновок, що розвиток соціального підприємництва є результатом складної взаємодії трьох ключових детермінант — технологічної, фінансової та інституційної. Їхня інтеграція формує багатовимірну екосистему, у межах якої соціальні підприємства отримують можливості для сталого зростання та масштабування впливу. По-перше, цифровізація виступає базовим драйвером трансформації, який забезпечує доступ до нових ринків, знижує транзакційні витрати та сприяє інноваційності соціальних проєктів. По-друге, розвиток імпаکت-інвестування та альтернативних фінансових інструментів створює умови для довгострокового фінансування соціально орієнтованих ініціатив. По-третє, інституційна підтримка формує нормативне та організаційне підґрунтя, яке визначає стабільність і передбачуваність розвитку сектору. Узагальнюючи, можна стверджувати, що ефективний розвиток соціального підприємництва можливий лише за умови гармонійної взаємодії всіх трьох складових. Відсутність або слабкість одного з елементів порушує баланс системи та знижує її загальну результативність. Отже, представлена модель має не лише аналітичне, але й прикладне значення, оскільки може бути використана для формування політик підтримки соціального підприємництва на національному та міжнародному рівнях.

Узагальнюючи результати проведеного аналізу, слід зазначити, що розвиток соціального підприємництва в глобальному середовищі формується як складна багаторівнева система, детермінована взаємодією технологічних, фінансових та інституційних чинників. Розглянуті у розділі таблиці, моделі та аналітичні узагальнення підтверджують, що сучасне соціальне підприємництво виходить за межі локальних ініціатив і набуває ознак глобального економічного явища, інтегрованого у світові процеси сталого розвитку. Ключовими драйверами його трансформації виступають цифровізація та технологічні інновації, які забезпечують масштабування соціальних бізнес-моделей і

підвищення їх ефективності; розвиток імпаکت-інвестування, що формує нову фінансову архітектуру, орієнтовану на поєднання економічної та соціальної віддачі; а також посилення інституційної підтримки, яка створює нормативні та стратегічні умови для стабільного розвитку сектору. Важливу роль відіграє також міжсекторальна взаємодія держави, бізнесу та громадянського суспільства, що забезпечує синергетичний ефект реалізації соціальних ініціатив. Отже, соціальне підприємництво в сучасних умовах слід розглядати як інтегровану систему створення соціальної цінності, що поєднує економічну ефективність із суспільним впливом. Його подальший розвиток визначатиметься здатністю адаптуватися до глобальних викликів, використовувати потенціал цифрових технологій та формувати стійкі партнерські моделі взаємодії між ключовими стейкхолдерами.

3.2 Тенденції розвитку соціального підприємництва в Україні

Соціальне підприємництво в Україні демонструє стійку динаміку зростання, особливо в умовах сучасних соціально-економічних викликів. Однією з ключових тенденцій є посилення ролі соціальних підприємств у вирішенні проблем, пов'язаних із працевлаштуванням вразливих груп населення, зокрема внутрішньо переміщених осіб, ветеранів, людей з інвалідністю та молоді без досвіду роботи. Бізнес-моделі таких підприємств дедалі частіше поєднують економічну ефективність із соціальною місією. Іншою важливою тенденцією є активізація підтримки з боку міжнародних організацій, донорських програм та державних ініціатив. Це проявляється у вигляді грантів, навчальних програм, акселераторів та консультаційної допомоги, що сприяє професіоналізації сектору та підвищенню його конкурентоспроможності.

Цифровізація також суттєво впливає на розвиток соціального підприємництва. Українські соціальні підприємства активно впроваджують

онлайн-платформи, електронну комерцію та цифрові інструменти для розширення ринку збуту, комунікації з клієнтами та оптимізації внутрішніх процесів. Крім того, спостерігається зростання рівня обізнаності суспільства щодо соціального підприємництва. Споживачі все частіше надають перевагу товарам і послугам, які мають соціальну складову, що стимулює розвиток відповідального бізнесу. Водночас сектор стикається з низкою викликів, серед яких недостатня законодавча база, обмежений доступ до фінансування та низький рівень інституційної підтримки на місцевому рівні. Попри це, соціальне підприємництво в Україні має значний потенціал для подальшого розвитку, особливо в контексті післявоєнного відновлення та формування інклюзивної економіки.

З метою наочного відображення ключових напрямів та очікуваних результатів розвитку соціального підприємництва в Україні доцільно використати графічну інтерпретацію. Представлений рисунок ілюструє комплексний підхід до формування сприятливого середовища для соціального підприємництва, що включає вдосконалення законодавчої бази, розширення доступу до фінансових ресурсів, розвиток освітніх ініціатив, інфраструктурну підтримку, а також впровадження цифрових технологій і підвищення рівня суспільної обізнаності. Візуалізація дозволяє систематизувати основні напрями розвитку та показати взаємозв'язок між інструментами підтримки і кінцевими результатами.

Отже, представлений рис.3.4 демонструє, що розвиток соціального підприємництва в Україні має комплексний і багатовекторний характер. Реалізація запропонованих напрямів сприятиме не лише створенню нових робочих місць і підтримці вразливих груп населення, але й стимулюватиме економічну активність, розвиток громад та соціальну згуртованість. Важливим є те, що ефективна взаємодія між державою, бізнесом і суспільством забезпечує синергетичний ефект, який у довгостроковій перспективі сприятиме сталому розвитку та післявоєнному відновленню України. Таким чином, соціальне

підприємництво виступає важливим інструментом формування інклюзивної та стійкої економіки.

Рисунок 3.4 - Перспективи розвитку соціального підприємництва в Україні

Важливим напрямом розвитку соціального підприємництва є інтеграція цього сектору у процеси післявоєнного відновлення України. Соціальні підприємства можуть відігравати ключову роль у відбудові громад, створенні робочих місць та наданні соціально значущих послуг. У зв'язку з цим доцільно передбачити їх активне залучення до державних та регіональних програм відновлення. Наступною перспективною пропозицією є розвиток екосистеми соціального підприємництва. Йдеться про формування мережі взаємопов'язаних суб'єктів — державних органів, бізнесу, громадських організацій, освітніх установ та міжнародних партнерів. Така взаємодія сприятиме обміну досвідом, ресурсами та інноваційними рішеннями. Особливу увагу варто приділити розвитку соціального інвестування. Необхідно створювати умови для залучення приватного капіталу у соціальні проекти, зокрема через механізми імпаکت-

інвестування, соціальних облігацій та державно-приватного партнерства. Це дозволить забезпечити фінансову стійкість соціальних підприємств. Крім того, актуальною є пропозиція щодо впровадження системи оцінки соціального впливу. Соціальні підприємства повинні мати можливість вимірювати результати своєї діяльності, що підвищить їх прозорість, ефективність та інвестиційну привабливість. Перспективним напрямом є також розвиток регіональних кластерів соціального підприємництва. Об'єднання підприємств за територіальним або галузевим принципом сприятиме підвищенню їх конкурентоспроможності, спільному використанню ресурсів та масштабуванню діяльності. Не менш важливою є підтримка інновацій у сфері соціального підприємництва. Впровадження нових технологій, зокрема цифрових платформ, штучного інтелекту та автоматизації процесів, дозволить підвищити ефективність діяльності та розширити можливості для розвитку. Також доцільно стимулювати участь молоді у соціальному підприємстві. Це може бути реалізовано через грантові програми, стартап-ініціативи, освітні курси та конкурси, що сприятиме формуванню нового покоління соціально відповідальних підприємців. У підсумку, реалізація зазначених пропозицій сприятиме формуванню сталої моделі розвитку соціального підприємництва в Україні, підвищенню його ролі у вирішенні соціальних проблем та забезпеченню довгострокового економічного зростання.

Представлена табл.3.3 систематизує ключові проблеми розвитку соціального підприємництва в Україні, відповідні управлінські та організаційні рішення, а також очікувані соціально-економічні ефекти від їх реалізації. Такий підхід дозволяє комплексно оцінити напрями вдосконалення функціонування цього сектору та визначити пріоритетні вектори його розвитку.

Зокрема, у таблиці відображено, що однією з базових проблем є недосконалість нормативно-правового забезпечення, вирішення якої передбачає формування чіткої законодавчої бази. Це, у свою чергу, сприятиме легалізації діяльності соціальних підприємств та підвищенню їх інвестиційної привабливості. Важливим аспектом також є обмежений доступ до фінансових

ресурсів, що може бути подоланий через розвиток грантових програм, пільгового кредитування та інструментів соціального інвестування.

Таблиця 3.3 – Проблеми, пропозиції та очікувані ефекти розвитку соціального підприємництва в Україні

Проблема	Запропоноване рішення	Очікуваний ефект
Нечітке правове регулювання соціального підприємництва	Розробка та прийняття спеціального закону, визначення статусу соціальних підприємств	Легалізація сектору, підвищення довіри інвесторів та партнерів
Обмежений доступ до фінансових ресурсів	Запровадження грантів, пільгового кредитування, розвиток імпаکت-інвестування	Збільшення кількості соціальних підприємств та їх фінансової стійкості
Низький рівень інтеграції у процеси відновлення країни	Залучення соціальних підприємств до державних програм відбудови	Створення робочих місць, активізація розвитку громад
Недостатній розвиток екосистеми підтримки	Формування мережі взаємодії між державою, бізнесом, НУО та освітою	Підвищення ефективності співпраці та обміну ресурсами
Відсутність механізмів оцінки соціального впливу	Впровадження систем моніторингу та оцінки ефективності діяльності	Підвищення прозорості та інвестиційної привабливості
Слабка регіональна кооперація	Створення регіональних кластерів соціального підприємництва	Посилення конкурентоспроможності та масштабування діяльності
Низький рівень інноваційності	Підтримка впровадження цифрових технологій та інновацій	Підвищення ефективності та вихід на нові ринки
Недостатня залученість молоді	Розвиток освітніх програм, стартап-ініціатив і грантів для молоді	Формування нового покоління соціальних підприємців
Низька обізнаність населення	Проведення інформаційних кампаній та популяризація успішних кейсів	Зростання попиту на соціально відповідальні продукти

Окрему увагу приділено інтеграції соціального підприємництва у процеси післявоєнного відновлення України, що забезпечить створення нових робочих місць і сприятиме розвитку територіальних громад. Водночас розвиток екосистеми підтримки та регіональної кооперації дозволить підвищити ефективність взаємодії між ключовими стейкхолдерами. Крім того, у табл.3.3 акцентовано на необхідності впровадження механізмів оцінки соціального впливу, розвитку інновацій та цифрових технологій, а також активізації участі молоді у соціальному підприємстві. Важливим напрямом є і підвищення рівня

обізнаності населення, що сприятиме формуванню попиту на соціально відповідальні продукти та послуги. Таким чином, узагальнені в таблиці пропозиції мають системний характер і спрямовані на формування сприятливого середовища для розвитку соціального підприємництва в Україні, підвищення його ефективності та ролі у вирішенні актуальних соціально-економічних проблем.

Інтегрована модель розвитку соціального підприємництва в Україні (рис.3.5) поєднує чотири взаємопов'язані рівні: інституційний, фінансово-інвестиційний, цифровий та регіонально-кластерний.

Рисунок 3.5 - Інтегрована модель розвитку соціального підприємництва в Україні [48]

На інституційному рівні забезпечується базова взаємодія держави, бізнесу та громадського сектору, що формує середовище для соціальних ініціатив. Фінансово-інвестиційний контур забезпечує безперервність соціального впливу через механізми реінвестування та імпорт-інвестування. Цифровий контур

виступає каталізатором масштабування соціальних проєктів завдяки використанню платформ, фінтех-рішень та цифрових освітніх технологій. Регіональний кластерний рівень забезпечує територіальну реалізацію соціальних ініціатив через взаємодію місцевої влади, університетів, бізнесу та громадських організацій. Синергія цих контурів формує комплексну екосистему соціального підприємництва, що забезпечує стійкий соціально-економічний ефект та сприяє довгостроковому розвитку України. Практичне впровадження інтегрованої моделі розвитку соціального підприємництва в Україні доцільно розглядати як поетапний процес інституціоналізації взаємодії держави, бізнесу, громадянського суспільства та інноваційно-освітнього середовища. Ефективність її реалізації визначається не лише наявністю окремих елементів, а насамперед рівнем їхньої координації та узгодженості в межах єдиної політики соціально-економічного розвитку. У короткостроковій перспективі пріоритетним є формування нормативно-правового поля, яке чітко визначає статус соціального підприємства, критерії соціального впливу та механізми його оцінювання. Паралельно необхідним є розширення інструментів державної підтримки, зокрема через соціальне замовлення, грантові програми та фіскальні стимули для суб'єктів соціального підприємництва. У середньостроковому вимірі ключовим завданням виступає розвиток інституційної інфраструктури: створення регіональних центрів підтримки соціального підприємництва, інкубаторів соціальних інновацій, а також платформ взаємодії між бізнесом, громадами та органами влади. Особливу роль у цьому процесі відіграє посилення участі громадянського суспільства як носія соціального запиту та механізму громадського контролю. Довгострокова ефективність моделі забезпечується через інтеграцію освітньо-інноваційного компонента, який передбачає системну підготовку кадрів у сфері соціальної економіки, розвиток підприємницьких компетентностей та підтримку дослідницьких ініціатив у сфері соціальних інновацій і цифрових технологій. Таким чином, застосування інтегрованої моделі в Україні дозволяє сформувати цілісну екосистему соціального підприємництва, у якій економічна ефективність поєднується із соціальним

впливом, а державна політика — із ініціативами громад і інноваційного сектору. Це створює передумови для переходу до більш стійкої та інклюзивної моделі соціально-економічного розвитку країни.

Соціальне підприємництво в Україні перебуває на етапі становлення та поступової інституціоналізації, формуючись як важливий елемент сучасної соціально-економічної системи. Його розвиток зумовлений поєднанням ринкових трансформацій, посиленням соціальних викликів, а також зростанням ролі громадянського суспільства у вирішенні суспільно значущих проблем. Сучасні тенденції свідчать, що соціальні підприємства в Україні переважно функціонують у сферах працевлаштування вразливих груп населення, соціальних послуг, освіти, екології та місцевого розвитку. Водночас їхня діяльність часто обмежується недостатньо сформованим нормативно-правовим полем, відсутністю чіткого юридичного статусу та обмеженим доступом до фінансових ресурсів. Важливим чинником розвитку соціального підприємництва виступає міжнародна підтримка, яка реалізується через грантові програми, проєкти технічної допомоги та діяльність міжнародних організацій. Водночас поступово зростає роль держави, яка впроваджує окремі інструменти стимулювання, зокрема механізми соціального замовлення та підтримки громадських ініціатив. Окрему роль відіграє громадський сектор, який є основним ініціатором соціальних інновацій і водночас виступає посередником між суспільними потребами та підприємницькими рішеннями. Поряд із цим, розвиток цифрових технологій та інноваційного середовища створює нові можливості для масштабування соціальних проєктів та підвищення їхньої ефективності.

Таким чином, розвиток соціального підприємництва в Україні характеризується поступовим переходом від окремих ініціатив до формування цілісної екосистеми, яка потребує подальшого вдосконалення інституційного забезпечення, розширення фінансових механізмів підтримки та інтеграції освітньо-інноваційного компоненту. Це створює передумови для посилення його ролі у забезпеченні сталого та інклюзивного розвитку національної економіки.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній бакалаврській роботі досліджено теоретичні засади функціонування соціального підприємництва у глобальній економіці, проаналізовано сучасні тенденції його розвитку та особливості функціонування в умовах глобалізаційних трансформацій. Особливу увагу приділено дослідженню соціально-економічної ролі соціального підприємництва, впливу цифровізації, процесів сталого розвитку, економічної нестабільності та сучасних глобальних викликів на діяльність соціальних підприємств у різних країнах світу. У роботі також проаналізовано міжнародний досвід розвитку соціального підприємництва та визначено основні проблеми й перспективи його функціонування в сучасних умовах. За результатами проведеного дослідження сформовано відповідні висновки та практичні рекомендації щодо перспектив подальшого розвитку соціального підприємництва у глобальному економічному середовищі:

а) на основі аналізу наукових джерел систематизовано теоретичні підходи до визначення сутності соціального підприємництва. Встановлено, що соціальне підприємництво є інноваційною формою господарської діяльності, яка поєднує економічну ефективність із досягненням суспільно значущого соціального результату та охоплює широкий спектр напрямів — від підтримки вразливих груп населення й розвитку локальних громад до впровадження соціальних інновацій і забезпечення сталого розвитку. Запропоновано авторське визначення: соціальне підприємництво — це гібридна форма підприємницької діяльності, спрямована на вирішення соціальних проблем шляхом використання ринкових механізмів, що функціонує на засадах фінансової стійкості, інноваційності та створення довгострокового соціального ефекту;

б) класифіковано основні організаційні форми, моделі державного регулювання та сучасні тенденції розвитку соціального підприємництва у глобальній економіці. Визначено, що ключовими тенденціями розвитку

соціального підприємництва є гібридизація організаційних моделей, активне впровадження цифрових технологій, розвиток імпаکت-інвестування, поширення платформних бізнес-моделей та посилення ролі міжнародної інституційної підтримки. Водночас серед основних викликів виокремлено недостатню інституційну визначеність, обмежений доступ до фінансових ресурсів, залежність від зовнішнього фінансування, складність оцінювання соціального впливу та нерівномірність розвитку соціального підприємництва між країнами світу;

в) проаналізовано розвиток соціального підприємництва у країнах світу впродовж 2017–2024 років. Встановлено, що соціальне підприємництво демонструє стійку позитивну динаміку розвитку незалежно від рівня економічної зрілості держав, однак масштаби та темпи його поширення суттєво диференціюються залежно від інституційної підтримки, фінансового забезпечення та рівня розвитку соціальних інноваційних екосистем. Визначено, що у розвинених країнах — зокрема у Великій Британії, США, Канаді та Німеччині — соціальне підприємництво інтегроване у державні стратегії сталого розвитку та характеризується високими показниками інституційної підтримки, цифровізації, приватного інвестування та соціального впливу. У країнах Центральної та Східної Європи простежується поступове зміцнення інституційного середовища та активізація міжнародної підтримки, що забезпечує стабільне зростання сектору;

г) з'ясовано, що розвиток соціального підприємництва в Україні у 2019–2024 рр. зумовлений зростанням соціальних потреб, активізацією громадянського суспільства, міжнародною донорською підтримкою та процесами цифровізації. Незважаючи на вплив війни та економічної нестабільності, сектор демонструє стійке зростання. Встановлено, що його розвиток відбувається в умовах інституційної незавершеності, що проявляється у відсутності чіткого законодавчого регулювання та переважанні грантово-проектної моделі фінансування. Основними сферами діяльності соціальних підприємств залишаються соціальні послуги, освіта та підтримка вразливих груп

населення. Водночас цифровізація та зовнішня підтримка виступають ключовими факторами підвищення стійкості та масштабування цього сектору;

д) визначено стратегічні напрями розвитку соціального підприємництва у глобальному економічному середовищі. До пріоритетних напрямів віднесено: формування глобальної екосистеми соціального підприємництва через цифрові платформи та міжнародні мережі взаємодії, розвиток імпаکت-інвестування та альтернативних фінансових інструментів фінансування соціальних проєктів, активізацію цифрової трансформації сектору на основі використання інноваційних технологій, уніфікацію підходів до оцінювання соціального впливу через міжнародні стандарти ESG та нефінансової звітності, посилення інституційної підтримки шляхом формування державних стратегій і міжнародних програм, розвиток людського капіталу через освітні програми та акселераційні ініціативи, а також поглиблення міжсекторального та міжнародного партнерства для забезпечення синергії ресурсів і сталого вирішення соціальних проблем;

е) виокремлено ключові тенденції розвитку соціального підприємництва в Україні. До них належать: зростання ролі соціальних підприємств у вирішенні проблем зайнятості вразливих груп населення, зокрема ВПО, ветеранів, людей з інвалідністю та молоді; активізація міжнародної, донорської та державної підтримки через грантові програми, акселератори та освітні ініціативи; поступова цифровізація діяльності соціальних підприємств із впровадженням онлайн-платформ, електронної комерції та цифрових інструментів управління; підвищення суспільної обізнаності та попиту на соціально орієнтовані продукти й послуги; а також зростання інтересу до соціального підприємництва як інструменту післявоєнного відновлення та інклюзивного розвитку економіки.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що у сучасних умовах глобальної економічної трансформації соціальне підприємництво демонструє стійку динаміку розвитку, незважаючи на вплив економічних криз, соціальних викликів та геополітичної нестабільності. Подальший розвиток соціального підприємництва потребує удосконалення інституційного середовища,

розширення доступу до фінансових ресурсів, стимулювання інноваційних бізнес-моделей, а також поглиблення інтеграції у глобальні економічні та соціальні процеси, що сприятиме формуванню більш інклюзивної та сталої світової економіки.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАНЬ

1. Біла І., Шевченко О. Соціальне підприємництво як тренд розвитку економіки. *Наукові записки НаУКМА*. 2021. Т. 6. С. 55–63. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua> (дата звернення 19.05.2026)
2. Біла І. С., Сандугей В. М. Соціалізація економічних суб'єктів як умова реалізації соціальних цілей суспільства. *Demography and Social Economy*. 2021. URL: <https://doi.org/10.15407/dse2021.03.120> (дата звернення 19.05.2026)
3. Богацька Н. Вплив ринку праці на конкурентоспроможність соціального підприємства. *Економіка та суспільство*. 2022. №43. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-1> (дата звернення 19.05.2026)
4. Болдижар С., Хохлова І. Соціальне підприємництво як інноваційний інструмент розвитку. *Науковий вісник УжНУ*. 2024. Вип. 49. С. 66–73.
5. Бочарнікова А. Соціальний бізнес заробляє гроші, але витрачає їх на громаду. URL: <https://apostrophe.ua/ua/article/business/2021-06-15/sotsialnoe-predpriyatie-otlichaetsya-ot-obyichnogo-otvetom-na-vopros-что-delat-s-dohodami/40200> (дата звернення 19.05.2026)
6. Богацька Н. М. Соціальне підприємництво: особливості та перспективи розвитку. *Розвиток суб'єктів економічної діяльності в сучасних умовах господарювання: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (з міжнар. участю)*, Харків, 24–25 листопада 2022 року. Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2022. С.140–142.
7. Волкова М. Соціальні інновації та підприємництво. *Економіка України*. 2021. Вип. 9. С. 73–80. URL: <https://economyukr.org.ua> (дата звернення 19.05.2026).
8. Галан О., Луцик О. Соціальне підприємництво у глобальному економічному середовищі: виклики та перспективи. *4th International Scientific and Practical Conference «Modern Scientific Research: Theoretical And Practical Aspects*. 2026. Riga, Latvia. URL: <https://www.eoss-conf.com/en/archive/modern->

[scientific-research-theoretical-and-practical-aspects-11-05-26/](#) (дата звернення 19.05.2026).

9. Галан О., Луцик О. Соціальне підприємництво як інструмент сталого розвитку у глобальній економіці. *Щорічна науково-практична конференція викладачів, науковців, молодих учених, аспірантів та студентів «Тиждень науки-2026»*. 2026. URL: <https://zp.edu.ua/shchorichna-naukovo-praktychna-konferentsiia-vykladachiv-naukovtsiv-molodykh-uchenykh-aspirantiv-ta-studentiv-tyzhden-nauky-2026/>(дата звернення 19.05.2026).

10. Гребешкова О. М., Маринюк С. І., Кондратюк К. М. Соціальне підприємництво як стратегічний патерн розвитку української економіки. *Стратегія економічного розвитку України*. 2024. № 54. С. 17–30. URL: <https://sedu.kneu.edu.ua/article/view/306580> (дата звернення: 19.05.2026).

11. Гриневич О. Соціальні підприємства в Україні: проблеми розвитку. *Економічний простір*. 2024. Вип. 57. С. 91–98. URL: <https://epj.org.ua> (дата звернення 19.05.2026).

12. European Commission. Social enterprises and their ecosystems in Europe. Comparative synthesis report. 2024. URL: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8274&furtherPubs=yes> (дата звернення 19.05.2026).

13. European Union. Social economy action plan (2024). URL: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1537&langId=en> (дата звернення 19.05.2026).

14. Заволока Ю. М., Сідненко М. В., Івко А. В. Проблеми та перспективи розвитку соціального підприємництва в Україні. *Ефективна економіка*. 2019. № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2019/64.pdf (дата звернення 19.05.2026)

15. Загребельна І. Л., Світлична А. В. Розвиток соціального підприємництва в Україні. *Вісник Черкаського національного університету. Економічні науки*. 2020. URL: <https://econom-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/3739> (дата звернення 19.05.2026)

16. Зайка Ю., Черніков М. Трансформаційні виклики соціального підприємництва в умовах воєнного стану. *Вісник ПДТУ*. 2023. URL: https://journals.urau.ua/ves_pstu/article/view/281662 (дата звернення 19.05.2026)
17. Ільченко В. В., Кіселєв В. В. Концептуальні аспекти формування соціального підприємництва в Україні. *Economy and Society*. 2020. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/103> (дата звернення 19.05.2026)
18. Ільченко В. Соціальне підприємництво як інструмент сталого розвитку. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика*. 2022. Вип. 45. С. 78–85. URL: <https://rinek.onu.edu.ua> (дата звернення 19.05.2026).
19. International Labour Organization (ILO). Social and solidarity economy. URL: <https://www.ilo.org/global/topics/cooperatives/social-and-solidarity-economy/lang--en/index.htm> (дата звернення 19.05.2026).
20. Кацьора О. Теоретико-методологічні засади соціального підприємництва. *Науковий вісник Хмельницького університету*. 2024. Вип. 62. С. 33–40.
21. Кот Л. Макроекономічні засади соціального підприємництва. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 44. С. 90–97. URL: <https://economyandsociety.in.ua> (дата звернення 19.05.2026)
22. Кот Л. Л. Гендерний аспект соціального підприємництва в Україні. *Київський економічний науковий журнал*. 2025. URL: <https://journals.kyiv.ua/index.php/economy/article/view/310> (дата звернення 19.05.2026)
23. Куценко В. Соціальне підприємництво як фактор розвитку регіонів. *Регіональна економіка*. 2021. Вип. 3. С. 33–40. URL: <https://re.gov.ua> (дата звернення 19.05.2026).
24. Кравченко М. Соціальне підприємництво і державна політика. *Державне управління*. 2023. Вип. 8. С. 44–52.
25. Міщенко С. Соціальне підприємництво: ефективний інструмент подолання безробіття. *Вісник ПДТУ*. 2023. Вип. 58. С. 112–118.

26. Міщенко С., Міщенко В. Соціальне підприємництво як інноваційна модель зайнятості. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 67. С. 45–52. URL: <https://economyandsociety.in.ua> (дата звернення 19.05.2026).
27. Мельничук Л., Кравченко М. Соціальне підприємництво в Україні: сучасний стан. *Соціальна економіка*. 2024. Вип. 11. С. 21–29.
28. Миколайчук І. Соціальне підприємництво в умовах війни в Україні. *Економіка і суспільство*. 2025. Вип. 71. С. 101–108. URL: <https://economyandsociety.in.ua> (дата звернення 19.05.2026).
29. Мишук Г. Критерії соціального підприємництва. *Вісник економіки*. 2020. Вип. 18. С. 19–25.
30. Нечипоренко Т., Бевз І. Соціальне підприємництво: резильєнтність та інновації. *Інклюзивна економіка*. 2024. Вип. 3. С. 12–19.
31. Носань Н. С. Соціальне підприємництво як важлива передумова розвитку економіки України. *Збірник наукових праць ЧДТУ*. 2017. URL: <https://econom-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/119746> (дата звернення 19.05.2026)
32. OECD (2019). The Social Economy and the COVID-19 Crisis: Current and Future Roles. URL: <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/the-social-economy-and-the-covid-19-crisis-current-and-future-roles-f904b89f/> (дата звернення 19.05.2026).
33. OECD (2023). Policy brief on social economy and social innovation. URL: <https://www.oecd.org/cfe/leed/social-economy/> (дата звернення 19.05.2026).
34. Паламарчук О., Габа І. Соціальне підприємництво та інтеграція ВПО. *Соціальний розвиток*. 2026. Вип. 2. С. 14–22.
35. Пісецька Т. Сутність соціального підприємництва та напрями сприяння його розвитку. *Економіка та суспільство*. 2024. № 64. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4225> (дата звернення: 19.05.2026).
36. Радько В., Мацюра С., Гевко Д. Соціальне підприємництво в умовах воєнних викликів: адаптація міжнародного досвіду та стратегія сталого розвитку. *Економічний простір*. 2025. № 206. С. 126–132. URL:

<https://economicspace.pgasa.dp.ua/article/view/343637> (дата звернення: 19.05.2026).

37. Ткаченко Л. Інституційні аспекти соціального підприємництва. *Наукові праці КНУ*. 2022. Вип. 14. С. 58–65.

38. Свинчук А. А. та ін. Соціальне підприємництво: від ідеї до суспільних змін: посібник. Київ: ТОВ «Підприємство «Віеней», 2017. 188 с.

39. Сидоренко А. Цифровізація соціального підприємництва. *Інформаційна економіка*. 2024. Вип. 6. С. 17–24.

40. Соколюк К., Додон О. Соціальне підприємництво на прикладі транспортної галузі: від теорії до практики. *Economy and Society*. 2022. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1249> (дата звернення 19.05.2026).

41. Social Enterprise UK. State of Social Enterprise Report 2023. URL: <https://www.socialenterprise.org.uk/state-of-social-enterprise-report-2023/> (дата звернення 19.05.2026).

42. Social Value International. Measuring social impact. URL: <https://www.socialvalueint.org> (дата звернення 19.05.2026).

43. Schwab Foundation for Social Entrepreneurship (WEF). URL: <https://www.schwabfound.org> (дата звернення 19.05.2026).

44. Швед В. М. Соціальне підприємництво як інноваційна форма розвитку економіки України. *Ukrainian Journal of Applied Economics*. 2025. URL: <https://ujae.org.ua/en/on-some-features-of-social-entrepreneurship/>

45. Шевченко В. Соціальне підприємництво та сталий розвиток України. *Економічні науки*. 2022. Вип. 12. С. 25–31.

46. Швець Г. О. Соціальне підприємництво: теоретичні та практичні аспекти. *Економіка і організація управління*. 2020. № 3. С. 243–251.

47. Шуст Н. Соціальні інновації в Україні. Науковий вісник НБУВ. 2023. Вип. 5. С. 41–48. URL: <https://www.nbuv.gov.ua> (дата звернення 19.05.2026).

48. Що таке соціальне підприємництво. URL: <https://bomedia.com.ua/socpidp/> (дата звернення 19.05.2026).

49. United Nations (UNDP). Social and Solidarity Economy: Our work. URL: <https://www.undp.org/social-and-solidarity-economy> (дата звернення 19.05.2026).
50. World Bank. Social Enterprise: What It Is and Why It Matters. URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/social-enterprise> (дата звернення 01.05.2026).
51. Yunus Centre (Grameen Social Business Model). URL: <https://www.muhammadyunus.org> (дата звернення 19.05.2026).
52. UN Global Compact. Sustainable Development Goals (SDGs). URL: <https://unglobalcompact.org/what-is-gc/mission/principles> (дата звернення 19.05.2026).
53. World Economic Forum Reports on Social Innovation. URL: <https://www.weforum.org/agenda/archive/social-innovation/> (дата звернення 19.05.2026).